

új Kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Válaszra várva

Október hava az évfordulók, emlékezések hava, idén kerek évfordulót is magában hordozó. Egyházi szempontból az évfordulók közül a 482 évvel ezelőtti, a reformáció kezdeteként számon tartott 1517. október 31-e a legjelentősebb (ekkor szegezte ki Luther Márton a wittenbergi vártemplom kapujára a korabeli egyház egyes tévedéseit bíráló 95 tételét). Tette önmagában még nem, de hatásában mindenképpen egy új korszak nyitányát jelentette az egyház életében.

A reformáció tanítását, s ezen belül az evangélikus egyház Hitvallási Irataiba foglalt, a római egyházra nézve elítélő tételeit, a katolikus egyház Trentóban tartott zsinata (1545-1563) egyházi átokkal sújtotta.

Idén októberben évszázados jelentőségű egyháztörténeti esemény előtt állunk. A kölcsönös elítélő nyilatkozatokat 1999. október 31-én délelőtt, a két egyház Augsburg (Ágosta) városában, Németországban tartandó közös ünnepi istentiszteletén *visszavonják*, s egyben Közös Nyilatkozatot írnak alá. Eszerint: az evangélikus egyházak tanítása nem esik a Trentói Zsinat elítélő határozata alá, illetve az evangélikus hitvallások elítélő nyilatkozatai nem illetik a Római Katolikus Egyház tanítását. "Együtt valljuk meg: Egyedül kegyelemből, Krisztus üdvözítő munkájába vetett hit által, és nem a mi részünkről meglévő bármely érdem szerint fogad el minket Isten és kapjuk a Szentlelket, aki megújítja szívünket és egyúttal fölkészít és felhív a jó cselekedetekre..." A megegyezés létrejöttében jelentős szerepe volt D.Dr. Harmati Bélának, a Magyarországi Evangélikus Egyház püspök-elnökének.

Pallos Jutta grafikája

Október hava nemzeti szempontból is évfordulókkal jeleskedő. 1956. október 23-a újkori magyar történelmünk sorsformáló napja, a majd csak 33 évvel később beteljesedett rendszerváltás elindítója, az önállóságért, a szabadságért, a mindenfajta idegen

uralomtól való megszabadulásért vívott évszázados küzdelem kiemelkedő napja. Október 23-ika ifjúsága a 48-as márciusi ifjak tisztaságát és lendületét örökölte, s ugyanolyan elszántsággal és vakmerően szállt szembe a túlerővel, mint 150 évvel ezelőtti honvédségünk. 1956 ugyanúgy mártírokat avatott, mint a császári-cári csapatok túlerejével szemben alulmaradó, Világosnál parancsra fegyvert letevő szabadságharcosaink.

Idei októberünk 1849. október 6-ika gyásznapjának kerek, 150 éves évfordulóját idézi. Nem ünnepnap, de a kegyelet napja, a vértanúkra emlékezés ideje. Mártíromságuk fényében önkéntelenül számba kell vennünk, mennyire vagyunk méltók arra, amiért ők életüket áldozták.

Méltók vagyunk-e a szabadságra, alkalmasak-e az önállóságra, felkészültek vagyunk-e jövőnkre? Szétzaggattatásunk láttán, össznemzeti vonatkozásban e kérdések már eleve borúlátón fogalmazódnak meg, de a válaszadást ezekre a kérdésekre egyetlen külhoni magyar egyházi közösség sem kerülheti el. Válaszra várva, hittel reméljük, hogy északra szóródott kicsiny nyájunk méltónak ítéltetik elfogadni Istennek megtartó kegyelmét, egyúttal büszkén vallhatja magát méltónak az elődök áldozatára.

(Folytatás a 4. oldalon)

Molnár-Veress Pál

TISZTSÉGVISELŐINK

Lelkész

MOLNÁR-VERESS PÁL

151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126

Tel/Fax: +46-(0)8- 550 160 66

Mobil: +46-(0)70-602 29 68

Segédlelkész

MAGYARI-KÖPE GÁBOR

170 70 SOLNA (STH) Kungshamra 25 B

Tel: +46-(0)8-655 49 93

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

Országos felügyelő, az Egyháztanács elnöke

VERESS ZOLTÁN Stockholmi felügyelő

117 69 STOCKHOLM Ekensbergsvägen 110

Tel/Fax: +46-(0)8-744 09 91

Országos gondnok, az Egyháztanács alelnöke

SZEREDAI JÁNOS Ljungbyi felügyelő

341 36 LJUNGBY Harabergsgatan 18

Tel: +46-(0)372-816 28

Tiszteletbeli országos felügyelő

BÉLDY ZOLTÁN Göteborgi felügyelő

411 29 GÖTEBORG Landalabergen 14

Tel: +46-(0)31-20 66 95

Országos főjegyző

TÓTH ILDIKÓ Sölvesborgi felügyelő

294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgsgatan 4 H

Tel/Fax: +46-(0)456-140 37

Tångagärde Gyülekezeti Otthon felügyelője

JORDÁKY BÉLA

428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19

Tel: +46-(0)31-795 25 02

Szeretetszolgálat országos megbízottja

KOVÁSZNAY ADÁM

425 31 HISINGS KÄRRA Lillekär Södra 204

Tel/Fax: +46-(0)31-57 21 39

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI FELÜGYELŐK

Borås

KAJTÁR LÁSZLÓ

502 36 BORÁS Nollhagagatan 2

Tel/Fax: +46-(0)33-13 35 68

Eskilstuna

NAGY ANDREA

635 02 ESKILSTUNA Svista Norrgård Pl.1583

Tel: +46-(0)16-12 18 22

Halmstad

BODONI DÉNES JÁNOS

313 50 ÅLED Norregårdsgatan 21

Tel/Fax: +46-(0)35-398 36

Helsingborg

BLÉNESSY ZOLTÁN

267 41 BJUV Dragaregatan 5

Tel: +46-(0)42-820 64

Jönköping

GAÁL ANDRÁS

567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21

Tel: +46-(0)393-161 69

Katrineholm

ÁLLÓ RÓZSIKA

643 30 VINGÅKER Parkvägen 23

Tel: +46-(0)151-103 01

Malmö

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN

211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10

Tel: +46-(0)40-97 90 29

Västerås

REHÓ ISTVÁN

723 51 VÄSTERÅS Glasbärggatan 7

Tel: +46-(0)21-12 09 91

Tóth Károly Antal

Az ima

Sokan kételkednek manapság az ima erejében, sőt értelmében is. Nem csupán azok, akik nem hisznek Istenben, és ezért úgy vélik, képzelt lényhez szólunk, amikor imádkozunk, hanem gyakran azok a magukat hívőnek tartó emberek is, akik szerint Isten végtelenül távol van tőlünk, és talán nem is figyel ránk. Esetleg azért gondolják így, mert megtörtént, hogy imába foglalt kéréseik nem teljesültek.

Az ima foganatja természetesen függ attól, hogy kérésünk mire vonatkozik, és milyen lélekkel terjesztjük azt Isten elé. Vagyis hogy miért és hogyan imádkozunk.

Miért: 1. Amikor Istenhez lelki segítségért folyamodunk, azt kívánva, hogy tisztábban lássunk dolgainkban, hogy helyesen tudjunk viszonyulni azokban a helyzetekben, amikbe kerültünk, hogy családunk vagy más közösségünk szép emberi légkörét sikerüljön megteremteni, visszaállítani vagy megtartani - minden ilyen esetben segítséget kapunk, *hacsak* nem tartunk magunkról többet, mint amennyit érünk, hacsak nem makacs sértődöttséggel, a magunk igazába (vagy éppenséggel csálhatatlanságába) vetett meg-ingathatatlan hittal viszonyulunk a hozzánk közel állókhoz vagy más embertársainkhoz. Az ilyen elfogultságoktól való megszabadulásra törekvés nélkül nincs esélyünk a tiszta látásra, így a helyes magatartásra, cselekvésre sem. Ilyenkor mi magunk vagyunk imánk beteljesülésének az akadály, mert téves önértékelésünk hamisságot lop a kérésünkbe és minden más cselekedetünkbe. Viszont ha az említett és hasonló esetekben személyünk és hangulataink középpontba állítása nélkül tudjuk Istent kérni, *mindig* kapunk segítséget.

A legkézenfekvőbb és legjobban érzékelhető - mert a legszemélyesebb szféráinkat érinti - annak eredményessége, amikor az Istenhez való viszonyunk tisztulásához, a vele való kapcsolódásunk mélyítéséhez (más szóval: hitünk növekedéséhez), valódi helyünk és igazi emberi hivatásunk felismeréséhez kérünk segítséget. Nehezebben felmérhető kérésünk teljesülése, amikor az emberek közötti gyűlölködés megszűnéséért, a felebaráti érzések elterjedéséért, az erkölcsi érzék minden emberi szívben való meggyökeresedéseért és kivirágzásáért, a lényeges és lényegtelen közötti különbség mindenki általi felismeréséért; röviden: a hitetlenek és a félig hívők igazi megtéréséért (gyakorlati szemmel nézve: a világ, a társadalom jobbra levéséért) imádkozunk. Hiszen ilyenkor még azt sem tudhatjuk biztosan, hogy a világ valóban jobba lett-e, s ha mégis, ebben a változásban vajon nyomott-e a latban valamit a mi vágyunk és szavunk. Pedig biztosak lehetünk meghallgatásunkban, abban, hogy a világ kérésünk nyomán, ha bebizonyíthatatlanul is, de valóban javára változik, mert Jézus megígérte: "Bármit kértek hittal az imádságban, megkapjátok" (Máté 21,22 - mai fordításban).

Az eddig leírtak során tulajdonképpen mindig azt kértük, amit Isten is akar: hogy mi, emberek, levetkezve a tudásnak a hitetlenségben megnyilvánuló gögjét és a hívságok koloncát, megtisztult értelemmel igazi önmagunkra és ezáltal Hozzá találjunk. Hozzá, akihez természetünk lényegénél fogva mindig is tartoztunk. Kívánságunknak és Isten akaratának egyezése önmagában is biztosíték arra, hogy ilyenkor szavainkat nem a visszhangtalan pusztába kiáltjuk.

2. Kéréseink másik csoportja már nem lelki dolgokra vonatkozik, hanem olyan földiekre, amelyek természetes élnivágásunkból, a földi élet emberi szeretetéből erednek: amikor a tisztos megélhetésért, a magunk, hozzátartozóink és más embertársaink egészségéért, életéért imádkozunk. Ezek a vágyaink önmagukban véve kifogástalanok, de nem tudhatjuk, velük kapcsolatban mi valójában az Isten akarata, és azt sem, hogy miért. Ezért

(Folytatás a 23. oldalon)

"Kelj fel és járj, Petőfi"

Az Új Kéve számára írta Losoncziné Piroska Réka
a csongrádi Erdélyi Baráti Társaság elnöke

Ez év júliusának utolsó napján, Petőfi Sándor halálának 150. évfordulóján, összegyűltek a világ magyarjai - amint a csíksomlyói búcsún szokás - Fehéregyházán. Végláthatatlan tömeg hallgatta az ökumenikus istentisztelet igehirdetőit, Csiha Kálmán és Tőkés László református püspököket, Jakubinyi György római katolikus érseket, Mózes Árpád evangélikus püspököt és Nagy László unitárius esperest az 1440-ben épült templomban a körülötte levő utcákon és tereken. Itt kezdődött a Petőfi-szobor avatásának ünnepe.

A csongrádi Erdélyi Baráti Kör ötvenegy jelen lévő tagja meghatódottan, az élmény nagyszerűségét átérezve, büszkén vallotta az ünnepeket egy kicsit a magáénak is, hiszen a felállított szobor alkotója, Máté István szobrászművész, Csongrád város szülötte és lakója.

Az igehirdetők a félelem leküzdésének fontosságára s ebben az Istenbe vetett hit szerepére hívták fel hallgatóik figyelmét, mert a félelem elveszi a becsületet, összetöri a hűséget. Petőfi lelkének hagyatéka - mint mondták - bennünk folytatódik: minden ember és minden nemzet legyen szabad!

Bár másfél évszázada elvérzett a magyar szabadság és az élő lelkiismeret eltűnt a ködben, a szabadság továbbra is ott rejtőzködött a szívekben, s ott él ma is. Ez adja ma nekünk a reményt, amikor az erdélyi magyarság életkedvének erősítésére, fogatkozásának megállítására van szükség.

Itt van közöttünk Petőfi szelleme, itt van bennünk a szabadságharc szellemisége - mondta Ficsór József, a szobrot adományozó Kiskunfélegyháza város polgármestere a fehéregyházi múzeumkertben, a szoborátadás helyszínén. Markó Béla, az RMDSZ elnöke hangsúlyozta: Petőfi "márkajegy" a magyar nemzet számára. Halála évfordulóján nem gyászolni kell, hanem ünnepelni, s tudatosítani magunkban, hogy ő, a szóban és tettben egyaránt bátor ember, ő a mi jobbik énünk, a világ jobbik énje, a magyar szabadság és a világszabadság jelképe. Martonyi János magyar külügyminiszter kérdést intézett a hallgatósághoz: miért van az, hogy minden magyar ember, amikor Petőfi nevét hallja, meleget érez a szíve körül? És mindjárt válaszolt is: azért, mert ő a magyar összetartozás jelképe,

aki életével és halálával üzent a XXI. századnak is. Csak azt szeretné, mondta, ha az a század végre valóban megfelelné a soha meg nem alkuvó Petőfi elvárásainak.

Patrubby Miklós, a MVSZ alelnöke többek között elmondta: a pekingi Mennyei Béke terén a diákok annak idején a magyar költő Szabadság, szerelem című versének

négy sorával álltak a tankok elé és mentek a halálba. Íme, egy kis nép költője az egymilliárdos nagy nép szabadságvágyának kifejezője lehet! Kelemen Hunor, a román művelődési minisztérium államtitkára, civilben költő, arra emlékezett, hogy kisgyerek korában sokáig nem hitte el: Petőfi meghalt... Tőle felelősséget is tanultunk. Azt, hogy felelősek vagyunk egymásért, hogy a szolidaritás tart össze bennünket.

Az ünnepi szónoklatokat koszorúzás követte. A fehéregyházi ütközet honvéd hősi halottainak emlékművét rövid idő alatt megszámlálhatatlan virágkoszorú fonta körbe. A számos külföldi szervezet egyikeként koszorúzott a Svédországi Magyarok Országos Szövetségének küldöttsége is.

Az új Petőfi-szobor gondolata 1997-ben született meg: Kiskunfélegyháza úgymond "cserébe" adta Köllő Miklós teljes alakos, 1897-ben Segesváron felállított Petőfi-szobraért, amelyet az első világháború után eltávolítottak, majd hosszas viszontagságok után 1922-ben a költő szülőföldjére került. Ott áll most is Kiskunfélegyháza főterén. A város felhívására megmozdult a világ magyarsága, s intézmények, szervezetek, magán-személyek hozzájárulásával megvalósult az álom: újra áll egy egész alakos Petőfi-szobor Fehéregyházán.

A szobor leleplezését követően elhangzott a román állami himnusz, majd a magyar nemzeti himnusz s a székely himnusz, mely utóbbiakat a tömeg hangosan énekelte. A történelmi egyházak vezető személyiségei áldást mondtak a szobor talapzatánál. "Kérem Istent, áldja

meg mindazokat, akik népünkért, anyanyelvünkért küzdenek, továbbadják gyermekeinknek Istennek ezt az ajándékát, a hazaszeretetet, és az anyanyelv szeretetét Petőfihez hasonlóan ápolják" - mondta Jakubinyi György érsek.

(Folytatás a 11. oldalon.)

Petőfi Sándor
Máté István (Csongrád) alkotása

Válaszra várva *(Folytatás az első oldalról)*

Két éve tudjuk, hogy 2000 január 1-től elodázhatalanná válik önállósodásunk. Két évvel ezelőtt úgy fogtunk hozzá az átalakulással járó kérdések feltérképezéséhez, a megoldások kidolgozásához, mint akiknek mindegyik nem is bőven, de van idejük. Első lépésként tanulmányoztuk az egyház és állam szétválásával kapcsolatos törvénytervezetet, melyhez csatoltan hét kötetben, közel kétezer oldalnyi anyag szolgált háttérinformációként. Mindezek ismeretében számunkra egyértelművé vált, hogy hamarosan önálló és önfenntartó "bejegyzett felekezetté" kell alakulnunk. Előkészítettük új alapszabályunkat is, mely figyelembe véve sajátos helyzetünket, mind vallási, mind nemzeti közösségként meghatározza helyünket, egyben feladatainkat is. A tervezet még nem került elfogadásra, mert hozzá gyülekezeti képviselőink részéről több olyan észrevétel érkezett, melyeknek figyelembe vételével azt több ponton újrafogalmazni kényszerülünk.

A legnehezebb kérdésnek az egyéni áldozathozatalt igénylő önfenntartás megvalósítása mutatkozik. Helyzetünk azért különösen nehéz, mert az önfenntartás feltételeit szabályozó törvényi rendezés még nem történt meg (a parlament még nem szavazta meg a bejegyeztetésünkhöz szükséges törvényt), de a svéd egyházban eddig fenntartott magyarnyelvű lelkészi állást idő előtt, ez év június 30-án megszüntették. Pillanatnyilag - 1999 decemberének végéig - ezt úgy oldottuk meg, hogy közösségünk - jelenlegi-régi formájában - az adóhivaltól úgynevezett munkaadói jogot kért, s a svéd egyháztól nem fizetés, hanem különtámogatás címén decemberig még folyósított összegből rendezi a lelkész fizetését, a társadalombiztosítási és munkaadói járulékot. Így tehát az előállt helyzet nem jelentett zavart költségvetésünknek.

A sürgősségi intézkedések mellett, immár két éve azon dolgozunk, hogy egy mindenki számára elfogadható egyházfenntartási járulék-, illetve adórendszerrel vezessünk be. A realitásokat ismerve azt is tudjuk, hogy mi az az anyagi szükséglet, mely fennmaradásunkat biztosítani tudná. Eszerint: mindenkitől ugyanakkora hozzájárulást kéne kérjünk, amekkora összeggel az illető eddig a svéd egyháznak adózott, vagy amilyen arányban a hazai egyházakat is támogatják azoknak hívei. Ez pedig átlagosan a jövedelem 1%-a lenne, például: egy havi 5.000 koronás jövedelmű személy esetében havi 50 korona, egy havi 10.000 koronás jövedelmű személy esetében pedig havi 100 korona, és így tovább. Az egyházi járulék- illetve adórendszerrel kapcsolatban mind a tavalyi, mind az idei országos presbiteri konferenciánkon számos ötlet és ajánlás merült fel és került megvitatásra, végülis (januárban) a többség a 0,5%-os arányt szavazta meg, s azt sem kötelező érvénnyel, hanem

önkéntességi alapon. Időközben kiderült az is, hogy az adóhivatal valószínűleg nem vállalja a járulékok bevételezését és közösségünkhöz való "leosztását", így szinte azt mondhatnánk: az egészet kezddhetjük előlről. Ugyanakkor még nem került megvitatásra az a "méltányos közteherviselésről" szóló javaslat, mely májusban lelkészi előterjesztésben került az egyháztanács elé.

Annak felmérésére, hogy hány lehetséges fenntartó és támogató taggal számolhatunk majd a jövőben, sokféle kérdőív és adatlap tervezete készült el, de egyik sem került elfogadásra, mert mindig akadt valami utolsó percben érkezett új információ vagy új ötlet, mely a tervezet újabb módosítását igényelte. Az, aki nem tudja, hogy ez egyszerűnek tűnő kérdés megoldásában mely sok összetevővel kellett számolnunk, talán azt hiheti, hogy felelőtlenül és tétlenül szemléltük lassú pusztulásunkat. Pedig tiszta lelkiismerettel mondhatjuk: lehetőségeink szerint eddig mindent megtettünk ügyünk jó előmenetele érdekében. Mégis, egyelőre kénytelenek vagyunk elfogadni azt, hogy mindaddig, amíg a törvényi rendezés nem végleges, nem fogunk tudni egy egységes rendszert bevezetni. Addig is meg kell elégednünk azzal, hogy gyülekezeteink presbitériumai helyileg más-más módon és más-más módszerrel próbálkozzanak ezt megvalósítani.

Állandóan gondot kell fordítanunk arra, hogy bármely nyilvánosságra kerülő tájékoztatásunkat vagy felhívásunkat úgy fogalmazzuk meg, hogy az "ne sértse senkinek az érzékenységét" (némelyek azt ellenezték, hogy híveinket a svéd egyházból való kilépésre szólítsuk fel, holott jól tudjuk, hogy akik például 1999 november 1-ig ezt nem tették meg, azoktól 2000-ben is, jövedelmi adójukkal együtt, automatikusan levonják a svéd egyházi adót, melyből gyülekezeteink semmit sem kapnak! Többben is vannak olyanok, akik mert sok évtizede elszakadtak szülőföldjüktől, vagy mert már eleve bizonytalan nemzeti tudattal érkeztek, vagy akikből eleve hiányzott az egyházhoz való ragaszkodás otthonról hozott érzete, ezért kevésbé látják a vallási és nemzeti identitás összefüggéseit, sőt némelyüket zavarja is ez a természetes összefonódás). Azzal hogy ezt a tényt megállapítjuk, nem az a célunk, hogy őket elriasszuk magunktól, hanem sokkal inkább az, hogy nekik szeretettel felajánljuk segítségünket, hogy újból megtalálhassák helyüket hívő keresztény, magyar közösségünkben. Egyben arra biztatunk mindenkit, hogy vállalják, velünk együtt, a közösségért érzett felelősséget!

Válaszra várva, gyakran tesszük fel egész közösségünkre vonatkoztatva a kérdést: méltók vagyunk-e a szabadságra, alkalmasak vagyunk-e az önállóságra, felkészültek vagyunk-e jövőnkre? Mások helyett nem válaszolhatunk. A választ mindenkinek külön-külön, lelkiismeretére hallgatva kell megadnia.

Szeretettel kérünk mindenkit, aki - felekezeti hovatartozásától függetlenül - támogatja fennmaradásunkért folytatott küzdelmünket, összeírásra azonnal jelentkezzen a helyi presbitériumnál, az országos felügyelőnél vagy a lelkésznél:

Országos felügyelő: **Veress Zoltán**
Ekensbergsvägen 110, 117 69 Stockholm
Tel./Fax: 08-744 09 91 E-mail: mazol.veress@delta.telenordia.se

Lelkész: **Molnár-Veress Pál**
Granövägen 126, 151 64 Södertälje
Tel./Fax: 08-550 160 66 E-mail: keve@mbox301.swipnet.se

NEMZETKÖZI PRESBITERI KONFERENCIA

A 8. Nemzetközi Presbiteri Konferencia 1999. június 28. és július 2. között Sárospatakon, az ősi kollégiumban ülésezett. A fő téma a kisebbségi kérdés volt, melynek kapcsán a résztvevők többek között a következő megállapításokat és ajánlásokat fogalmazták meg:

- A teremtés rendjében Isten alkotott kicsiket és nagyokat, erőseket és gyengéket. A köztük levő ellentétek a bűn következményei, melyben egyaránt vétkező lehet kicsi és nagy, erős és gyenge.

- Szükséges, hogy a kisebbségek és a többség felismerjék azt a sajátos küldetést, amellyel beilleszkedhetnek a Történelem Urának terveibe, aki kinek-kinek sajátos feladatokat ad.

- A kulturális, oktatási, szociális jogokért való kitartó küzdelem - amely minden kisebbség számára jogos - csak akkor nem fordul újra gyűlöletbe és ellenségeskedésbe, ha a kisebbség szeretni tudja a többséget, illetve a többség a kisebbséget. Ennek a szemléletnek a tükrében vizsgálta meg a konferencia a cigánymisszió ügyét, és többek között megállapította: Ha az Úristen minket arra méltatott, hogy az örömhír hirdetésében résztvegyünk, akkor bűnt követünk el, ha nem tesszük. A cigányság problémáját elsődlegesen nem segítekkel, hanem mindenekelőtt az Evangélium hirdetésével, keresztyén szellemű neveléssel és munkahelyek teremtésének elősegítésével lehet megoldani.

- Örömmel és együttérzéssel értesült a Konferencia a Finnországban, Észtországban, Svédországban és Norvégiában folyó magyar protestáns lelkigondozói munkáról. Az ottani testvéreket arra biztatja, hogy terjesszék elő gondjaikat, ugyanakkor kéri a Magyarországi Református Egyház Zsinatát, hogy a gondok megoldásában legyen az északi szórványban élő testvérek segítségére.

- A Konferencia imádságban hordozza a világ többi országában élő református testvéreket, különösképpen a Kárpátalján, a Jugoszláviában és Horvátországban élőket, akik az utóbbi időben sokan, sokféleképpen szenvedtek, és kéri Istent, mielőbb tudjanak békességben élni.

- A konferencia megtiszteltetésként fogadta a Magyar Köztársaság miniszterelnökének, Orbán Viktornak köszöntő levelét, melyből az alábbiakban idézünk:

“Szükség van rá, hogy az ország egészét érintő kérdésekről a református egyház saját értékei alapján gondolkodjon és a közéleti vitákban megnyilvánuljon. Nagyra értékeljük és támogatjuk azt a munkát is, melyet a református egyház a kisebbségi sorsra jutott magyarság megmaradásáért végez. Önöknek itt olyan lehetőségei vannak, melyekkel egyetlen kormány sem rendelkezik, legyen számára mégoly fontos is a magyarság jövője. Önöket a közös hit ereje kovácsolja össze és segíti abban, hogy ne adják fel a reményt a legreménytelenebb helyzetekben sem. Külön megbecsülés illeti Önöket azért, hogy a cigánymisszió kérdését is napirendre tűzték. Viseljék szívükön azoknak a munkáját, akik más eszközökkel és más helyen, de ugyanazt az ügyet szolgálják.”

ÜLÉSEZETT A KÉMELM

A Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközössége 1999. szeptember 1-4. között Marácon, a szlovéniai Muravidéken ülésezett. Fasang Árpád budapesti vendégelőadó *A magyar értelmiség hivatása*, illetve *Hivatal és hitvallás* című könyveinek kapcsán az egyházaknak a vallási életben és a nemzet életében betöltött hivatásáról tartott vitaindító előadást. Beszámoló hangzottak el az Angliában, Svájcban, Svédországban, Norvégiában, Finnországban, Észtországban, Németországban és Ausztriában magyar evangélikus lelkészek által gondozott protestáns gyülekezetek életéről és gondjairól, a hazai evangélikus egyházakhoz fűződő viszonyról, az Útitárs című evangéliumi és a Coinonia című teológiai folyóiratról, valamint a rádiómisszióról. A vendéglátók ismertették a Szlovéniában folyó magyarnyelvű evangélikus egyházi szolgálat helyzetét. A KÉMELM elhatározta: amellet, hogy változatlan formában fenntartja a testvéri közösséget, s folytatja a lelkészi munkaközösség eddigi munkáját, a református testvérszolgálat, a NYEMRLSZ-szel közösen létrehozza a Nyugat-Európában működő magyar protestáns gyülekezetek szervezetét.

ÜLÉSEZETT A NYEMRLSZ

A Nyugat-Európai Magyarnyelvű Református Lelki-gondozó Szolgálat (NYEMRLSZ) konferenciáját a Bayreuth melletti Oberwaizban tartotta 1999. október 11-től 14-ig. Központi témaként az egyház jövőjével, a jövő egyházával foglalkozva saját feladatát és küldetését próbálta meghatározni a következő évezredben.

Pátkai Róbert angliai evangélikus püspök előadásában kiemelte, hogy a szórványban élők számára is a tekintélyegyház helyébe az új típusú, kis csoportokban élők személyes közösségei fognak lépni. Tüski Márta hollandiai református lelkész előadásának központi gondolata Jakab 2:12 alapján az volt, hogy a szórványban is Isten nemzet-sége vagyunk.

A Küldöttközgyűlés határozatot hozott a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészi Munkaközösséggel (KÉMELM) együtt, hogy keresi az utat egy közös, nyugat-európai protestáns szervezet létrehozására, a gyülekezeti munka hatékonyabb támogatására és a szorosabb együttműködés érdekében. Beszámoló hangzottak el a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata (MRETZS) és a Magyar Reformátusok Világszövetsége (MRV) munkájáról. A Szolgálat elhatározta, hogy résztvesz a IV. Magyar Református Világtalálkozón.

Foglalkozott a Jugoszláviai és a Horvátországi Református Egyházak súlyos gondjaival. Sajnálattal döntött úgy, hogy a Szolgálat a jövő évi konferenciáját a korábbi tervek ellenére nem tarthatja meg Feketicsen. Dr. Erdélyi Géza püspök meghívását elfogadva a 2000 őszi sorakerülő találkozó színhelye a Felvidéken lesz.

Gróf Batthyány Lajos
az első felelős magyar
minisztérium elnöke
(1806-1849.okt.6. Pest)

AZ 1848-1849-IKI MAGYAR SZABADSÁGHARC VÉRTANÚI

Lázár Vilmos
tábornok
(1815-1849.okt.6. Arad)

Schweidel József
honvéd tábornok
(1796-1849.okt.6. Arad)

Kiss Ernő honvéd altábor-
nagy, főhadikormányzó
(1800-1849.okt.6. Arad)

Desseffy Arisztid
lovassági tábornok
(1802-1849.okt.6. Arad)

Török Ignác
honvéd tábornok
(1795-1849.okt.6. Arad)

Knezić Károly
(szerb) magyar tábornok
(1808-1849.okt.6. Arad)

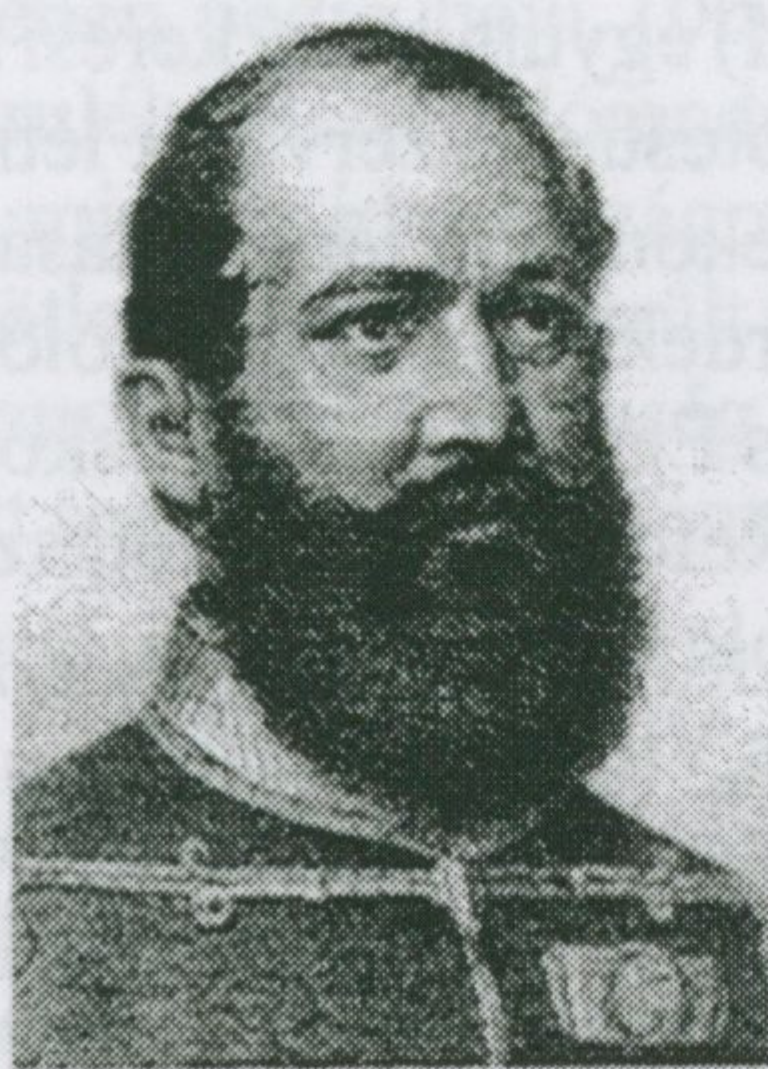
Láhner György
honvéd tábornok
(1795-1849.okt.6. Arad)

Báró Poeltenberg Ernő
honvéd tábornok
(1804-1849.okt.6. Arad)

Nagysándor József
honvéd tábornok
(1804-1849.okt.6.)

Damjanich János
honvéd tábornok
(1804-1849.okt.6. Arad)

Gróf Leiningen-Westerburg
Károly honvéd tábornok
(1819-1849.okt.6. Arad)

Aulich Lajos honvéd
tábornok, hadügyminiszter
(1792-1849.okt.6. Arad)

Gróf Vécsey Károly
honvéd tábornok
(1809-1849.okt.6. Arad)

Csányi László
Erdély kormánybiztosa
(1790-1849.okt.10. Pest)

Szacs vay Imre
országgyűlési jegyző
(1818-1849, Pest)

Báró Perényi Zsigmond
a felsőház elnöke
(1783-1849. okt.24. Pest)

Báró Jeszenák János
kormánybiztos
(1800-1849.okt.10. Pest)

Ormay (Auffenberg)
Norbert honvéd ezredes
(1813-1849.aug.22. Arad)

Kazinczy Lajos
honvéd tábornok
(1823-1849.Arads)

Jubál Károly
tanár
(1818-1853.márc.3. Pest)

Báró Mednyánszky László
honvéd őrnagy
(1819-1849.jun.5. Pozsony)

Herceg Woronieszky
Miczislav
(1824-1849.okt.20. Pest)

Lenkey (Nepomuk) János
honvéd tábornok
(1810-1850.febr.7. Arad)

MINDEGYIK HŐS LÉLEKKEL HALT MEG

Amikor az aradi tizenhárom vértanúra emlékezünk, valójában mindazok előtt tisztelgünk, akik életüket adták a szabadságért. Az 1848-49-iki vértanúk fogalmába az aradi tizenhárman kívül beletartozik gróf Battyhány Lajos, Csányi László, Szacs vay Imre, báró Perényi Zsigmond, báró Jeszenák János, Ormay (Auffenberg) Norbert, Kazinczy Lajos, Jubál Károly, báró Mednyánszky László, a lengyel herceg Woronieszky Miczislav, Rázga Pál pozsonyi lelkész és még igen sokan, akiket szintén kivégeztek, de beletartozik a fehéregyházi csatatéren eltűnt Petőfi Sándor vagy az aradi fogságában megőrült Lenkey (Nepomuk) János, és mindazok, akik a csatatéren veszítették életüket. Magyarok mellett szerbek, horvátok, németek. Az az emberi méltóság, ahogyan vállalták sorsukat, mély nyomot hagyott a szemtanúkban. A továbbiakban Sujánszky Euszták minorita szerzetes visszaemlékezését közöljük, melyben megrázó élményeit mondja el az aradi tizenhárom vértanú utolsó óráiról és kivégzéséről.

Október 6-án reggeli két órakor megindulva, miután a várba bejutánk, ki-ki a reá bízottakat felkeresni s meglátogatni főgondjának tartá. Virrasztottak a nagylelkű foglyok, és mennyire lehetett, szeretteiktől néma soraikban végbúcsút véve, a legszükségesebb rendeleteket megtéve, s példás buzgósággal a bűnbánat és oltáriszentségben részesülve, (maguk csinosítgatásával, lelkük tiszta öntudatában várak be ama borzasztó időperccet, mely őket vagy felszabadítja, vagy mielőbb annak széke elé állítandja, kitől ügyük szentsége és igazságos voltaért szenvedett vértanúi halál után a dicsőség babérját megnyerendik.

Fél öt elmúlt, s én bevégezvén Poeltenberg Ernő és Aulich Lajos uraknál papi kötelességem, s kolostorunk meghagyásából, az annyira ismeretes, lábtörés követ-

keztében ágyban fekvő nagy hőst, Damjanichot látogatám meg, őszinte részvétünket előtte megnyilvánítandó. Kezet szorítva fogadott beléptemkor, s a brünni hóhért (Mayer), ki éppen szobájában kémlelődött, valamint az őrt is kiparancsolván, velem barátságos beszélgetésbe elegyedett.

Sokat beszélt a politikáról, többet Kossuthról s igen bosszankodva Görgeyről. Többek közt mondá: "Tisztelendő barátom (ily címmel illetett beszéd közben)! Nem félek a haláltól, hisz ezerszer néztem én szemeibe; ámde mégis fáj, hogy a császári háztól azon kegyelmet sem nyerhetők, miszerint katonához illetőleg - golyó által végeztetnénk ki." ezeket mondva felkérte, hogy az éj óráiban vigasztalhatlan nője, Emília számára némi megnyugtatóul általa készített imát (Lásd lapunk hátsó

Lásd a hátsó borítón. Szerkesztő megjegyzi.) imádott nőjének kézbesítem, melyről ő megnyugtatta, midőn már-már távozandó valék, így szóla: "Tisztelendő barátom! Ön tán nem is tudja, ki vagyok." Mire felelém: "Igenis, tudom." "Én ugyan - mondá ő - rác vagyok vallomásomra, de mint rác meghalni nem akarok. Aldjon meg engem! Azt is tudom, miszerint ön engemet addig meg nem áldhat, míg én meg nem gyónom bűneim, tehát hallgasson meg." E nagy férfiú meggyónt, röviden a hitvallást letette, és én, midőn engedve kérelmének őt feloldozám, kezeimet fejére tétette, és azt önkezeivel fejére szorítván egész imám alatt ott tartotta, s miután ez is megtörtént így szóla: "Most már nyugodtan halok meg, mert magyar pap által áldattam meg." (Az abszolutiót értvén.) S miután ágyában újra felemelkedett, mondá: "Mielőtt eltávoznék, tisztelendő barátom, ha nem utál, csókoljon meg engem." "Hogy utálnám a hősök leghősebbikét!" S mi majd öt percig egymás nyakába borulva keservesen zokogánk.

Ne adj Isten több ily jelenést életemben!

Végre elközelgetvén az idő, melyben mindenki övéihez visszasietett, magam is kénytelen valék elhagyni az egy kevéssé a nagy katonát és igaz hazafit. Remegve vártam a börtönész szobájában a percet, melyben a borzasztó spectaculumra indulnunk kellend.

Elérkezett ez is.

Tompa moraj közt megérkezék a kísérő sereg, és háromnegyed hatra a négy golyóra ítélt tábornok, úgymint Kiss Ernő, Schweidel József, Lázár Vilmos és Dessewffy Arisztid a sáncok között agyonlövették. Kiss Ernő az első lövés után el nem dőlve, rája másodszor is három egyén lövén hala el. (A három áldozat arcra borulva, Kiss Ernő hátra bukva feküdt a sánc árkában a nap lementéig. Kiss Ernőt a lövések közéről érték, bőrébe fúródott a löpor, s a füst befeketítette az arcát.)

Testeiket a sáncok hantjai földik, mert elvitetésük meg nem engedtetett. - A hazában a hazáért elhunytak fölött virasszon a béke angyala.

Végrehajtatván a fennírt négy tábornokon a véres ítélet, a bitófára ítélt kilenc tábornok ugyanazon katonai kíséret mellett indult meg, közbevevén vigasztalásul melljök rendelt papi egyéneket. Fél óra után eljutván az Újarad felé vonuló térségre, hol kilenc fa felállítva jelezé a Golgotát, s felolvastatván még egyszer az ítélet, megkezdett a borzasztó működés.

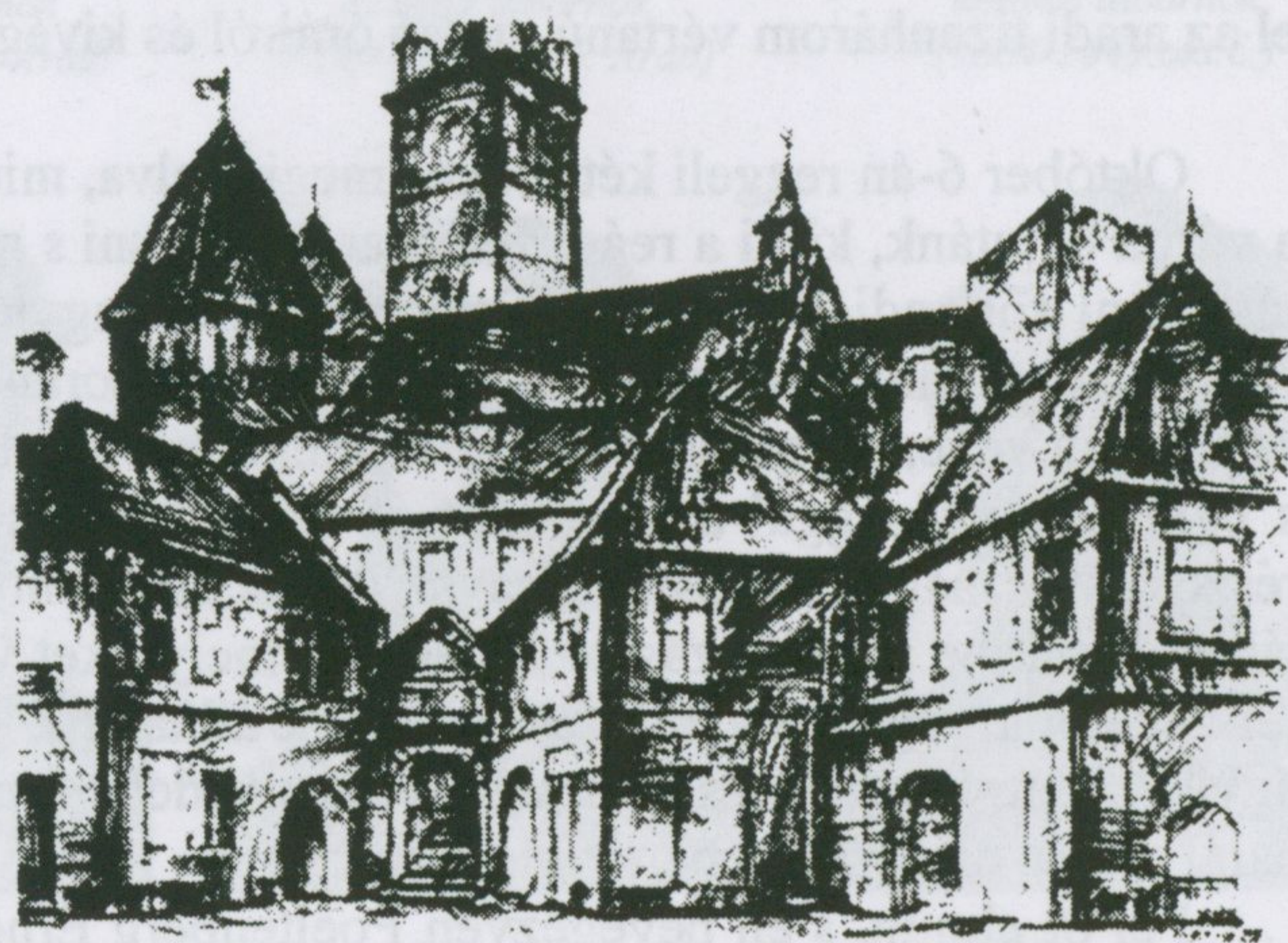
Poeltenberg Ernő volt az első, kit Török Ignác gróf (!), ezt Láhner György, Knezic Károly, Nagysándor József, Leiningen-Westerburg Károly gróf, Aulich Lajos, Damjanich János és gróf Vécsey Károly követett. Mindegyik hős lélekkel halt meg. Egyik a másikat azzal biztatván, hogy nemsokára ismét együtt leendnek. Lelki éberségüket eléggé kitünteté az, hogy midőn mi papok síránk, ők, nevezetesen Nagysándor József a mellette levő Vinkler Brúnó barátunkhoz imígyen szóla: "Eddig ön vigasztalt engem, s jelenleg ön sír, jobb - úgymond -, ha imádkozunk." És ekkor Leiningen gróf, noha ágostai vallású, hozzánk csatlakozva fennhangon mondá a pap által elmondott ima szavait. Midőn Leiningen grófra került a felfüggesztési rend, ez szót kért, mi neki meg is engedtetvén, kimenté magát azon aljas vád alól, mintha Budavára elfoglalása

alkalmával az elfogott osztrák tiszteteket oroztatva gyilkoltatta volna meg, esküvel erősítvén, hogy ilyesmi a magyar tábor részéről soha nem történt.

Fájdalmát nyilvánítá azon, hogy e vádat bírái előtt megcáfolni, megsemmisíttetnie nem engedtetett, s mielőtt élni megszűnt, e szavakat mondá: "Odafenn igazságosabban ítélnék fölöttünk." Damjanich, látva, hogy sírok, így szólt: "Mit sír, tisztelendő barátom, hisz akit kezében tart, az is az igazságért akasztatott fel." S reá kerülván a sor, miután hét bajnoktársa halálának szemlélője volt, így szóla: "Azt gondoltam, hogy utolsó leszek, ki mindig első voltam a csatában." S mankók segélyével kocsijáról leereszkedvén, miután nyakkendőjét kezeimbe adá, hogy mint örök emléket nejjének kézbesítem, lelépett az oszlop előtti zsámolyra, s még egyszer megszólítva, ne feledjem el a reám bízottakat, a vele működő hóhért figyelmeztette, hogy szakállát össze ne kuszálja, e végszavakkal: "Éljen a haza!" kiadá nagy lelkét. (Sujánszky kifeledte részletesen bejegyezni Damjanich szavait. Átadván a nyakkendőt, mondá: "Mondja meg nőmnek, hogy ezt nem a hóhér oldta le nyakamról, s nézzen meg jól, bátran fogok meghalni. Mondja el ezt nőmnek, ez vigaszára leend imádott Emíliámnak.") Őt miután Vécsey gróf is követte (Gróf Vécsey fekete atilla fölött sötétzöld felöltőt viselt, melyet leöltvén, Marchot lelkésznek nyújtá át ama kéréssel, lenne szíves nejjének kézbesíteni emlékül), a borzasztó spectaculum megszűnt, vagyis inkább csak most tűnt fel egy borzasztó, szívet repesztő látomány.

Kilenc oszlopon kilenc tábornok, köztök gróf Leiningen honvédtábornoki öltönyben függve, velök annyi család öröme örökre eltemetve.

A kivégzettek holttestemei nagyobb részben a helyszínen lőnek elásva. (Történeti hűség kedvéért: a gyásztéren hetet temettek el. Amint napnyugta után tört lélekkel a kivégeztetések helyéről hazatértünk, három koporsót szállítottak át a hídon; azok egyikébe Kiss Ernőt rejtették a sáncok között.) Damjanich Mácsán, Leiningen jószágán Monoron, Vécsey az aradi temető kriptái egyikében alusszák örök álmukat. Nyugodjanak a haza szent ügyéért elvérzett bajnokok! Ti meghaltatok, neveitek azonban a történet lapjain örökké élni fognak.

Pallos Jutta grafikája

Rázga Pál
evangélikus lelkész
(1798-1849)

“Kérem Isten kegyelmét hazámra, hogy az szabad és boldog lehessen”

150 éve halt meg Rázga Pál evangélikus lelkész, a szabadságharc vértanúja

Az 1848-49. évi szabadságharc forradalmi küzdelmeibe a honvédek és gárdisták mellett egyszerű polgárok és protestáns lelkészek is bekapcsolódtak, mert abban a vallásszabadság felvirradásának hajnalát látták. Közéjük tartozott Rázga Pál pozsonyi evangélikus lelkész is.

A Pozsony melletti vegyes nemzetiségű Bazin (ma Pezinok) községben 1798. december 10-én született. Gimnáziumi tanulmányai után Pozsonyban készült a lelkészi pályára. Tanárai, megtapasztalva kiváló értelmét és szorgalmát, 1821-ben a bécsi teológiára szóló ösztöndíjjal jutalmazták. 1823-ban avatták lelkésszé.

Lelkészi szolgálatának első 12 évében ausztriai gyülekezetekben munkálkodott. Korutánskból 1835-ben hívta meg lelkészéül Modor gyülekezete. Itt figyelme a gyülekezeti munkán túl az egyházmegye lelkészcsaládjainak gondjaira is kiterjedt. Megszervezte a lelkészek gyámintézeti alapját. Kiváló szervező képességének hamarosan híre ment. Erre való tekintettel kapott meghívást Prága evangélikus gyülekezetébe. Vonzó igehirdetéseivel nagy népszerűsége tette szert. Hamarosan új parókia és iskola építésébe kezdhetett. Eredményes munkájával kihívta maga ellen az ottani katolikus esperes sorozatos támadását. Abban az időben az evangélikus egyházat csak bevett felekezetnek tekintette az állami hatalom, a római katolikus volt az uralkodó vallás. Az evangélikus lelkészeket különösen a vegyesházasságban élők lelkigondozása miatt érték támadások. Prágában ilyen ügy miatt éppen bírósági eljárás volt folyamatban Rázga ellen 1846 tavaszán, amikor Pozsonyból meghívást kapott. Valószínű, ez is befolyásolta, hogy minden fontolgtatás nélkül elfogadta a felajánlott pozsonyi lelkészi állást.

Kumlik Emil feljegyzése szerint pozsonyi beköszöntő beszédében többek között ezt mondta: “Kedves gyülekezet, minden erőm és képességem nektek ajánlom, de életem hazámat illeti.”

Gyülekezeti munkája mellett a politikai eseményekbe is bekapcsolódott. Mint hazafi, támogatta Kossuth függetlenségi törekvéseit. Egyházi érdek vezette a vallás-egyenlőségért és a szabadságjogok kiszélesítéséért folytatott küzdelemben. Az egyházszeretet és a hazaszeretet kettős szent érzelme vezette.

Templomi beszédeiben a szabadságharc támogatására és áldozatvállalásra buzdította hallgatóit. Rendszeresen imádkozott az istentiszteleteken a szabadságharc győzelme érdekében. Forradalmi bizottság megalakításán munkálkodott. Nemzeti gárdát szervezett s annak munkáját nemcsak erkölcsileg, de anyagiilag is támogatta.

A császári csapatok végül mégis levertek a szabadságharcosok küzdelmét s megszállták Pozsonyt. Rázgát barátai menekülésre és rejtőzködésre bízatták. Ő ezt elutasította. “Tanácsomra eddig a gyülekezet sok tagja fegyvert fogott a szabadság érdekében és életét áldozta. Alávaló gazember volnék, ha most megszöknék”. A császári katonák letartóztatták és megbilincselve kísérték őt a városházára. Katonai bíróság ítélkezett felette. A bíróság némely tagja enyhe ítélet érdekében, mentségére megpróbált érvet keresni. Amikor a bíró feltette a kérdést: ki parancsolta, hogy a gárdisták mellé álljon és fegyvereiket megáldja, Rázga azt felelte, legjobb belátása és lelkiismerete szerint cselekedett. Ezzel sorsa megpecsételődött. Haynau tábornok halálos ítéletet követelt a bíróságtól. E döntést a pozsonyi előkelő asszonyok petíciója sem tudta megváltoztatni, akik Haynau előtt térdre esve könyörögtek kegyelemért lelkészük számára, aki öt gyermek apja.

Rázgát 1849. június 18-án reggel 4 órakor kivégezték. Az ítélet végrehajtása előtt vele lehetett kollégája, Simko Vilmos pozsonyi szlovák lelkész, aki felkészítette őt az utolsó útra.

A pozsonyi gyülekezet magyar tagjai sokáig őriztek egy imádságot azzal a hagyománnyal, hogy azt Rázga küldte a börtönből. Valószínű, ez volt utolsó imádsága:

“Uram, ha lehetséges, múltjék el tőlem e keserű pohár, de ne úgy legyen ahogy én akarom, hanem ahogy Te. Itt állok Előtted, mindenható Isten, ez új nap hajnalán. Megpróbálok visszatekinteni életemre. Hatalmába kerít a fájdalom, amikor arra gondolok, nem fejezhetem be, amit elhatároztam. Megáldok mindent, amit szemeim most utoljára láthatnak. Áldom Pozsony lakóit, áldom a megárvuló pozsonyi gyülekezetet, áldom szegény, ártatlan gyermekeimet, áldom drága feleségem, a császárt, és áldom azokat is, akik elítéltek. Kérem Isten kegyelmét hazámra, hogy az szabad és boldog lehessen.”

A szlovákiai evangélikus egyház 1997-ben kétkötetes egyháztörténeti lexikont jelentetett meg e címmel: “Evangélikusok a szlovák kultúra történetében”. E műben egyetlen sor sem említi Rázga Pál pozsonyi mártír lelkész nevét. Annál inkább érzem feladatunknak, hogy áldozatos életének emlékét mi ápoljuk s születésének 200. évfordulóján róla megemlékezzünk.

Id. Cselovszky Ferenc
(Evangélikus Élet. Bp, 1998/49)

Ezúton mondunk köszönetet Szigethy Sándornak, aki az évforduló kapcsán felhívta figyelmünket Id. Cselovszky Ferenc itt közölt írására, az eddig méltánytalanul elhallgatott mártír pozsonyi lelkész, Rázga Pál sorsára.

Szöllösi Antal

Svédek Magyarországon 1848-1849

Csodálatos, örömteli érzés, hogy az az ország, amely földrajzilag és nyelvileg is oly távol esik hazánktól, mindenkor kitüntető rokonérzéssel kísérte Magyarország népének életét, s annak szabadságharcait.

Azonban a XIX. század közepéig Svédország is csak annyiban szerzett tudomást a magyar népről és irodalmáról, amennyit német forrásokból néha-néha meríthetett. Ezen tudósítások nagy része tele volt téves adatokkal és szándékos elferdítésekkel, amelyeket előszeretettel terjesztett rólunk az akkori svédországi osztrák követség is.

Ezekután természetes, hogy a svéd nép 1848 előtt nem sokat tudott, tudhatott a tőle oly nagy távolságra fekvő "barbaria" lakóiról. Az 1848-as forradalom, amely egész Európán végigsöpört, Magyarországot is közelebb hozta Svédországhoz. A függetlenséget, szabadságot akaró bátor harc messze országokból vonzott lelkes ifjakat Magyarországra. Ezen kalandvágó, merész idegenek között akadt egynéhány svéd nemzetiségű katona is, akik dicsőséggel küzdöttek végig a magyar szabadságharcot, majd Svédországba visszatérve barátokat, lelkes híveket szereztek honfitársaik körében a magyar népnek és irodalomnak is.

Westerberg Carl

Az elsők közt kell megemlítenem Carl Westerberg főhadnagyot, aki előtte dicsőséggel szolgált a dán hadseregben. Itt 1848-ban mint kocsis mester kezdte katonai szolgálatát a huszártestőrségnél, s onnan mint főhadnagy távozott. A dán hadseregben ő volt a legelső önkéntes svéd, akit 1848. szeptember 13-án kitüntettek Dannebors ezüstkeresztjével, azért a hősiességért, amelyet 1848. április 9-én mutatott a Bov melletti csatában. Amikor értesült a magyar szabadságharc kitöréséről, Dániából Magyarországra utazott. Ott belépett Görgey hadseregébe, s az 1849-es harcokat már mint huszárkapitány küzdötte végig.

A harcok napjaiban küldött néhány tudósítást a svéd újságoknak. Amikor később visszatért Svédországba, mindenkor a legnagyobb elismeréssel emlékezett vissza azokra a nehéz hónapokra, melyeket a hősiességgel küzdő magyarok közt töltött. Minden valószínűséggel az ő lelkes tudósításainak köszönhetjük azt az érdekes, és a magyar szabadsághősöket annyira dicsőítő cikket, amely a Nya Skånska Correspondenten című korabeli svéd újságban jelent meg 1849-ben "Ungrare" szignó alatt. Az a rokon-szenves hang, amellyel szabadságharcunkat méltatja, igazán megérdemli, hogy néhány sorát fordításban is közöljem: *"Annak a népnek, amely szabadságának hősiességével egész Európa rokonszenvét épp úgy megnyerte, mint egykor a lengyelek, immár nemcsak régi elnyomói, az osztrákok ellen kell küzdenie, hanem kelet*

barbárai ellen is, akik sűrű csapatokban vetették rá magukat a nemes magyarokra." A lap szerkesztősége megjegyzi, hogy *"ezt az értesítést egy svéd hazánkfiától kaptuk, aki mint önkéntes szolgált az országszerte híres Zrínyi-seregben és hosszabb ideig Magyarországon lakott."* Szép szavakban jellemzi azután Görgey népszerűségét. Alakja XII. Károlyra emlékeztetett, akit a magyarok is ismertek. Szól az egyes kisebb ütközetekről és egy érdekes epizódot is leír: a 90 000 főnyi magyar hadsereg egyszer Göding mellett négy órányira állott Béctől. A lelkesedés oly nagy volt, hogy a táborban csak egy kiáltás hangzott: Éljen Kossuth, a szabadság Napoleonja! Ekkor úgy látszott egy pillanatra, mintha a magyarok még egyszer meg tudták menteni Európa szabadságát!

A cikk végén közli az újság a "Nemzeti dal"-t német fordításban, melyet a svéd önkéntes szerint a magyar hadsereg német nyelvű katonái énekeltek. Ekkor jelenik meg először Petőfi Nemzeti dala Svédországban, egyelőre csak német fordításban.

Carl Westerberg főhadnagy Svédországba való visszaérkezése után az 1850-es évek elején állatorvos volt Észak-Hallandban. Később kivándorolt Ausztráliába, s a források szerint feltehetően ott is halt meg 1860 előtt.

Igelström

Nagyobb viszontagságot élt át egy másik svéd katona - akinek keresztnevét nem ismerjük -, a Stockholmból származó Igelström, aki mint fiatal szíjgyártó legény vándorolt ki hazájából. 36 évi külföldi tartózkodás után 1848-ban mint idős ember lépett a magyar honvédek közé. Részben Görgey vadászrezredében, részben Bem hadseregében harcolt. Az idős embert az osztrákok elfogták és 1849-54 között Ausztriában várfogságot szenvedett. Kiszabadulása után mindenétől megfosztva, betegen tért vissza szülővárosába, Stockholmba, ahol hamarosan meghalt.

Dahlqvist Gustaf Victor

Gustaf Victor Dahlqvist uppsalai diákot a kalandvágó hajtotta Magyarországra. 1826-ban született az östergötlandi Törnevallban. Magyarországon töltött idejéből semmi hírünk sincs. Az tény, hogy a magyar szabadságharcban résztvett, s annak befejezése után tovább vándorolt kelet felé a cserkeszek közé. Onnan írt levelet svédországi hozzátartozóinak, de később nyomtalanul eltűnt a Kaukázusban.

Hake

Az idősebb stockholmiak még emlékeztek arra a múlt század végi öreg, különc, tréfacsináló cukrászra - szintén csak vezetékneve ismert -, akit a legtöbben csak Hakeként ismertek. Ez mindenkinek mesélte, hogy ő bizony valamikor Magyarországon Bem tábornok hadseregében őrnagyként szolgált. A valóságban állítólag csak Bem apó szakácsa volt.

Krook Fredrik Theodor

Számunkra a legértékesebb és legérdekesebb svédországi honvéd Fredrik Theodor Krook, aki Petőfivel együtt szolgált, majd később visszatérve hazájába dicséretesen segítette elő a múlt század végi Petőfi-kultusz terjedését Svédországban.

1824-ben, Malmöben született, s apai ágon a régi, tekintélyes skånei Krook-családból származott. Édesapja alezredes volt a svéd hadseregben. Néhány osztály elvégzése után a nyeregkészítés mesterségének kitanulásához fogott. A kor szokása szerint húsz éves korában ő is vándorútra kelt. Az ifjú svéd tapasztalatszerzés végett Berlinben, Drezdában, Stuttgartban, Karlsruheban, Augsburgban, Münchenben és Salzburgban járt és dolgozott. Ezek után Bécs következett, ahol egy kicsit hosszabb ideig tartózkodott. 1848 elején elhagyta az osztrák fővárost és Pestre érkezett.

Magyarországot azért választotta, hogy tovább tökéletesítse magát a nyeregkészítés mesterségében, mert - hogy saját szavait idézzem - "a magyarok Európa legelső lovasnemzete, így hát a nyergük is az kell hogy a legjobb legyen." A fiatal Krook nem sokáig tanulhatta nyugodtan Pesten mesterségét, mert a márciusi napok hatása alatt maga is az elsők között lépett be Vasváry Pál honvéd-századába, ugyanabba, amelyben Petőfi és Jókai is szolgáltak.

1848. szeptember 29-én a székesfehérvári csata volt az első, amelyben résztvett a bátor svéd ifjú. Megsebesült jobb kezén egy puskagolyótól, de hamarosan meggyógyult

és követhette századát, amely közben egyesült Görgey hadseregével. Görgey parancsnoksága alatt résztvett minden ütközetben, egészen a világosi fegyverletételig. Bátorságával mindenütt méltó dicséretet aratott. A Budapesten Wysber Lajos szerkesztésében megjelent Patrióta című újság 1848/10-ik számában egy cikke jelent meg a harcokról. A lapot haláláig őrizte, mint ékes bizonyítéka a személyesen megélt forradalmi időknek. Még 1849-ben visszatért hazájába.

Egy ideig Stockholmban folytatta mesterségét, majd később Skåne fővárosában, Malmöben, szülővárosában telepedett le, és ott önálló mester lett. Malmöben hosszú évtizedeken át a legnagyobb tiszteletnek örvendett és gyakori látogatóinak kipirult arccal mesélgetett a régi szép időről. A megtisztelés egyik jele volt az is, hogy a Malmöi Lövész Egyletnek sokáig ő volt a vezetője. Mindenkor örömmel olvassatta Petőfi életrajzát, és boldogabbnak gondolt vissza ifjúsága tavaszára, amelyet a távoli Magyarországon töltött.

Az 1849-50-es svéd újságokban sokat írtak Magyarországról, a szabadságharcot követő megtorlásokról, s az osztrákok kegyetlenkedéseiről minden alkalommal felháborodtak az együttérző svédek.

Nem csak ez a néhány svéd vitéz hívta fel a svédek figyelmét és rokonszenvét a magyar szabadságharc iránt, hanem egy hazánkfia is, Manovill Sámuel. (Róla a szerző Magyarok Svédországban című, lapunkban megjelent sorozatában már bőven írtunk, ezért írásának ezt a részét kihagytuk. Szerkesztő megjegyzi.)

"Kelj fel és járj, Petőfi" (Folytatás a 3. oldalról)

"Áldott legyen Petőfi Sándor, a magyar Apolló fehér-egyházi szobra, amiképpen áldás ő is a nemzet életében. Kelj fel és járj, Petőfi Sándor" - e szavakkal áldotta meg a szobrot Tőkés László.

A megújult fehér-egyházi Petőfi-múzeum átadása következett. Az intézmény - reményünk szerint - rangjához méltóan őrzi majd a nagy költő emlékét néhány kis szobájában, s hirdeti a szabadság és szerelem ígét. Praznovszky Mihály, a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum igazgatója így méltatta az eseményt: szent a küszöb, amelyen átalálkozunk a magyar irodalom vértanúvá és szentté magasztosult alakjával. "Itt, Erdélyben, Koltó mellett ez lesz az újabb búcsújáró hely - folytatta. - Ne azt nézzétek, hogy a termek kicsinyek, hanem hogy mekkora szellem tölti be azokat."

Benkő Samu az Erdélyi Múzeum-Egyesület nevében szívünkhöz szóló gondolatoknak adott hangot a múzeum átvételekor. "Fájlalom, hogy Petőfi költeményei ma nem élnek, éppen a fiatalokhoz nem jutnak el sem Erdélyben, sem az anyaországban. Tanítsák meg Erdély magyar fiait és leányait Petőfi legszebb verseire, tanítsák meg az anyák a gyermekeiket. Így fog élni Petőfi bennünk, úgy, ahogy élnie kell, az örökkévalóságban."

Feltöltekezett szívvel-lélekkel tértünk vissza az anyaországba az ünnepség után, s azóta is újra meg újra felmerül gondolataink között, hogy a szabadságért ma is, itt is meg kell küzdenünk, és pedig naponta.

Kardok, dsidák, szuronyos puskák helyett ma a szó, a példaadó tett és a szeretet a fegyverünk, s félelmeink legyőzésében Isten a segítségünk.

Petőfi szobra Máté István csongrádi műtermében

Orsova. A Szent Korona egykori elásásának helyén épült Korona-kápolna, mely azóta a Duna vize alá került.

Windischgraetz csapatai elől 1849 legelején a koronát Kossuth utasítására Debrecenbe viszik. Szemere Bertalan miniszterelnök szekéren menekíti Aradra, majd Orsovára, ahol 1849 augusztusában egy füzesben elássa. A bécsi udvar hosszú időn át hiába keresteti, majd egy Wargha nevű kém adatai alapján 1853 szeptemberében kiássák.

1848 december 2-án V. Ferdinándot államcsínnyel lemondatták, s a trónra öccse 18 éves fiát, Ferenc Józsefet léptették. Az új uralkodó kiáltványban tudatta trónralépését az örökös tartományokkal és Magyarországgal. A magyar országgyűlés azonban nem ismerte el őt királynak. "Miután a magyar királyság kétoldalú kötésen alapszik - olvassuk az országgyűlési határozatban -, melynek egyik sarkalatos oldala az, hogy törvényes királynak csak az tekinthető, ki a nemzettel országgyűlési egyezkedés útján koronázási egyességlevelet kötött, az ország alkotmányára, jogaira, törvényeire megesküdött, s ezen eskü következtében Szent István koronájával megkoronáztatott, ... az országgyűlés ezennel kinyilatkoztatja, hogy az országgyűlés híre s megegyezése nélkül a magyar királyi szék birtokával senki egyoldalúlag nem rendelkezhetik."

A bécsi udvar fegyverrel válaszolt. December 13-án Windischgraetz herceg császári tábornagy mintegy 42 ezer emberrel átlépte a magyar határt. December 30-án az országgyűlés elhatározta a főváros kiürítését. Ugyanaznap Kossuth Lajos, a Honvédelmi Bizottmány elnöke elrendelte, hogy a koronát vigyék Debrecenbe, ahová a kormány is költözik. Bónis Sámuel országos biztos Szolnokig

* A Szent Korona és a koronázási jelvények orsovai elrejtéséről Benda Kálmán - Fügedi Erik: A magyar korona regénye című könyvéből idézünk részleteket (A szerkesztő megjegyzi.)

Korona-kápolna

Amit ezek a képek ábrázolnak, az ma már nem látható. A felvételeket 1958 tavaszán készítettem, a Duna Vaskapu nevű szorosánál, még mielőtt megépült volna a jugoszláv-román koprodukcióban készült duzzasztógát és vízierőmű. A Duna orsovai szakaszának képe így hát teljesen megváltozott. Víz alá került Széchenyi útja, a képen is jól látható festői szépségű Ada-Kaleh sziget, és eltűnt a Korona-kápolna, ami annak a helynek az emlékét őrizte, ahova a leverett szabadságharc után a Szent Koronát a Duna árterének homokos

vonaton, onnan szekéren szállította a koronát Debrecenbe, ahol magának Kossuthnak adta át a városházán.

1849. április 19-én a debreceni országgyűlés kimondta a Habsburg-ház trónvesztését, és Magyarországot szabad, független országgá nyilvánította. Kossuthot kormányzóvá választották, s a királyság jelvényeinek nyilvános használatát megtiltották.

Május 21-én a honvédsereg rohammal visszafoglalta a budai várat. Június 5-én a kormány és az országgyűlés visszaköltözött a fővárosba, velük együtt a korona is. De már egy hónap múlva újra menekülni kellett, ezúttal Szegedre. Ide már Szemere Bertalan miniszterelnök viteti a ládát, mint "iratok ládáját", s azt alkalmi lakásában tartja. Július 29-én Szemere Biharba megy, a ládát ekkor Nagyváradra viszik, a püspöki palotába. A közeledő orosz csapatok elől augusztus 10-én a kormány és a korona is Aradra menekül. A reményvesztett Kossuth a koronáról így rendelkezik Szemerének: "Tedd le itt az aradi várba, s hagyd itt." A temesvári vesztes csata hírére Szemere, "hogy az osztrák dinasztia beiktatásba ne jusson és

így a törvényesség e jelét a nép előtt fel ne használhassa", Batthyány Kázmér külügyminiszterrel együtt a koronát Lugosra viszi. Karánsebesen úgy döntenek, hogy "a legfontosabb iratokat" magába foglaló ládát a bányában elrejtik, de mert a bányamunkások észrevették, 15-én tovább viszik Orsovára. Itt Batthyány azt tanácsolja Szemerének: "Törd össze, vagy vedd a Dunába." Szemere végül is szól három megbízható ismerősének, Házmán Ferenc miniszteri osztályfőnöknek, Lórodi Edének és Grimm Vincének, s megkéri őket, segítsenek elrejtetni "egy fontos ládát, mely az ország jövődjére tetemes befolyással lehet". A ládát előbb egy üresen álló házban ásták el, s hogy az ásás nyomait eltüntessék, fölé tüzet raktak, majd elmentek, de valaki megleste őket, s éjjel ki akarta ásni azt. Másnap ezt észrevevén kiszedték a ládát és az orsovai vámházon túl, a Havasalföldre vezető út mellett, egy elhagyott fahídon túli harmadik hídnál, a Duna árterében levő füzesben, egy eperfa és két fiatal bokorszerű fa közé beásták, majd növény- és faághulladékkal letakarták. Az egyik fára jeleket véstek. "Áldomásul fogadást tevénk e helyet fel

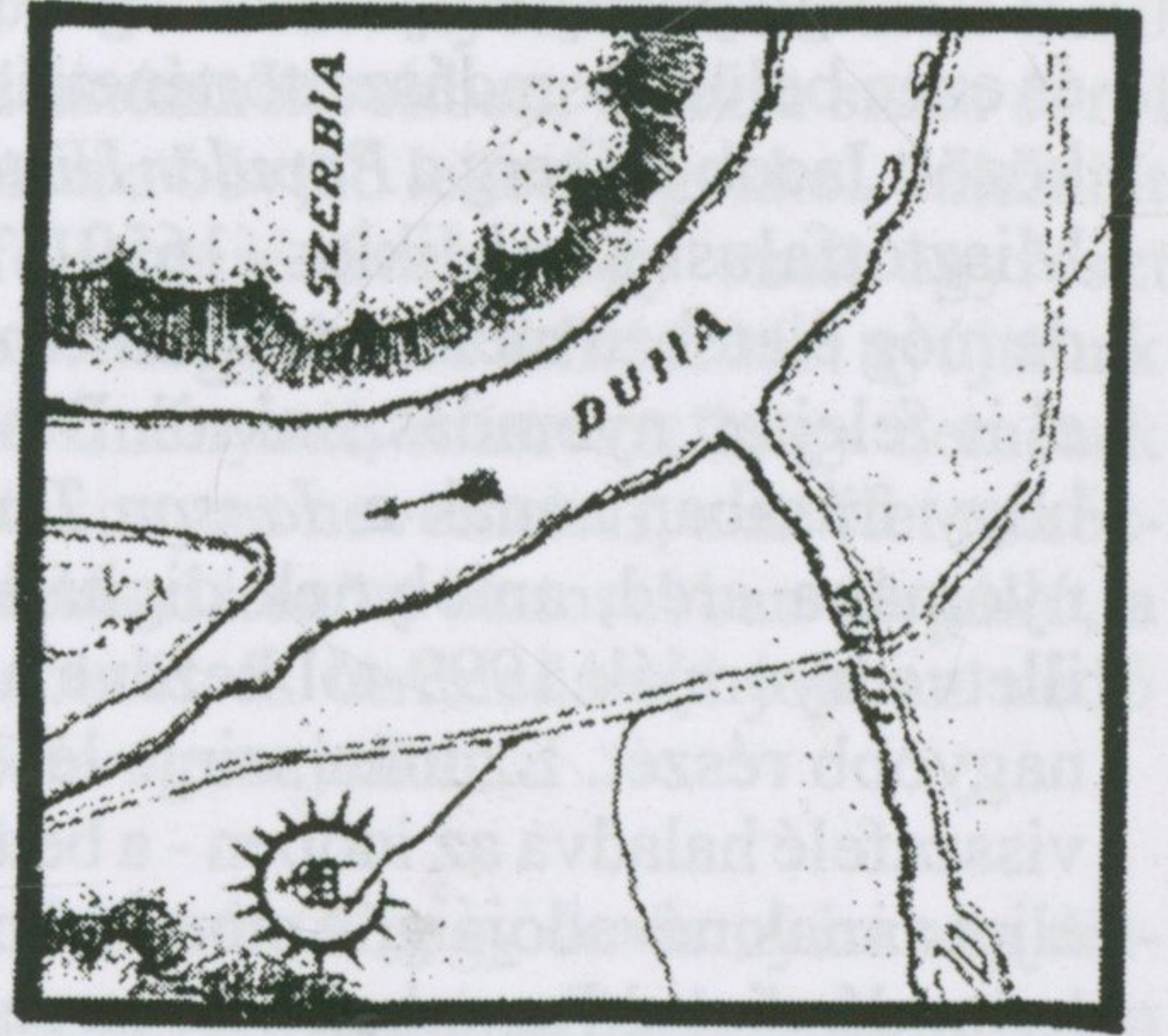

Karger őrnagy jó nyomokon haladva, 1853-ban jutott el Orsováig, ahol a (baloldali)

a Duna medrében

talajába elásták. Többszörösen is dokumentum értékűek így hát ezek a képek; azért is, mert történelmi helyeket ábrázolnak, de főleg azért, mert ezek a helyek így ma már nem léteznek. Hadd idézzük fel a 150 évvel ezelőtt itt elásott Szent Korona viharos történetének négy éves, orsovai szakaszát.*

Benedekné Dr. Szőke Amália
Helsinki, Finnország

Grimm Vince térképvázlata a korona rejtékhelyéről, melyet valószínűleg ugyanonnan készített, ahonnan több mint száz évvel később, a kápolna mögötti hegyről, a szerző alant közölt képei készültek.

nem fedezni mindaddig, míg vissza nem térünk... Grimm, mint jó rajzoló, lerajzolta a tájat, s nekem átadta a lapot.” Visszafelé menve Házmán az eperfaig tizenöt lépést, onnan pedig a harmadik fahídig hatvanhét lépést számolt meg. A hely pontos meghatározását rejtjeles szövegben rögzítették, melynek a “Kossuth Lajos azt üzente...” kezdetű nótaszöveg képezte az alapját. Grimm Vince nyomdász-rajzoló térképvázlatot készített a környékről, utána pedig gyors iramban török földre menekültek. Viddinben (ma Bulgária), ahova Szemere magával vitte a térképvázlatot és a Kossuth-nótára kodifikált helyleírást, a törökök már várták a koronát, mert sejtették, hogy azt csak arra menekíthették. Az ugyancsak itt levő Batthyány külügyminiszter Fülep Lipót kormánybiztos jelenlétében számon kérte Szemerétől, hol van a korona, s Szemere elmagyarázta a hely fekvését, amit Fülep föl is jegyzett. Az ázsiai Kutahiában Kossuthot is bevatták a titokba, s a rejtékhelyről eszerint már heten tudtak.

1849 októberében elszabadult Bécs bosszúja, s bár az ifjú Ferenc Józsefnek

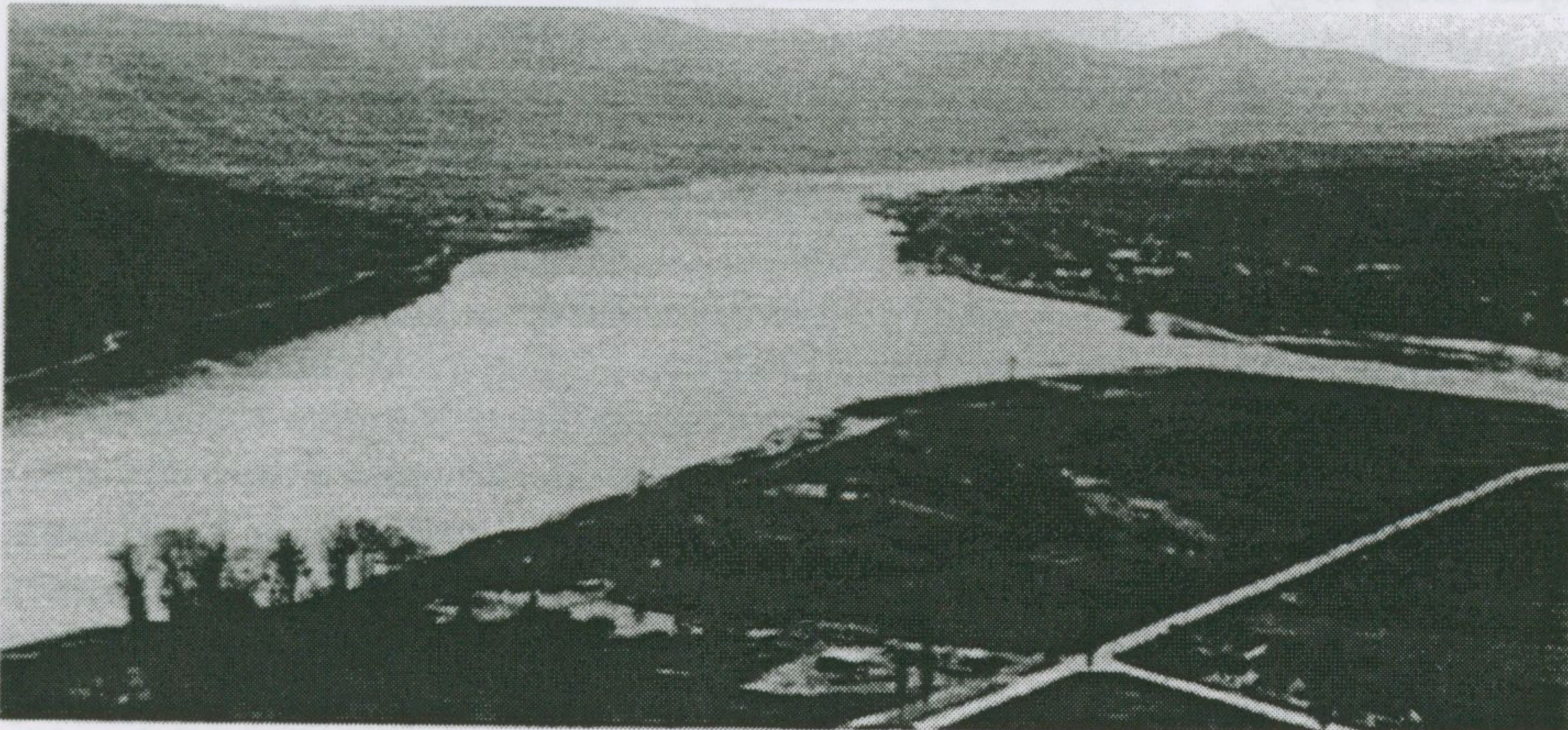
esze ágában sem volt magát magyar királlyá koronáztatni, a korona kézrekerítésére mégis mindent megtettek, nehogy azt a magyarok felhasználhassák Bécs ellen. Megindították a nyomozást. A nyomozást vezető Karger Titusz százados hadbíró kiderítette, hogy a koronát Budáról Szemere vitte magával, majd végigkutatta Orsováig vezető útjának állomásait. Tanúvallomások alapján megtudta, hogy augusztus utolsó napjaiban Szemere több ember társaságában vasládát hozott az orsovai Fehér Bárány vendéglőbe, a ládát onnan szekérrel elvitette valahova, aztán láda nélkül tért vissza. A hely valószínűsítése megtörtént. 1852-ben Kempen rendőrminiszter a magyar emigránsok közé Londonba egy Wargha István nevű kémeket küldött, aki - Bécsbe küldött jelentése szerint - ott egy Szűcs nevű főhadnagytól, erdélyi emigránstól megtudta a rejtékhelyet, s erről egy titkos írással készített feljegyzést is kapott tőle. A Bécsbe visszatérő Warghát - miután feladatát teljesítette - börtönbe csukatták. A ládát négy hónapi keresés után, a megfejtett jegyzet ellenére sem találták meg, ezért Warghát a börtönből a helyszínre vitték, s hamarosan

megtalálta a Szűcs által adott leírás szerinti helyet, ahol ásni kezdtek. 1853. szeptember 8-án az ásatást végző határőrök egyike, egy Juon Morosina nevű öreg román talált rá a vasládára. Nem rendelkezvén kulcsokkal, a ládát feltörték. Belsejében legfelül Szent István palástja volt, teljesen átázva és kifakulva, alatta selyemszakban a koronázási kard, amelyet szinte megevett a rozsdá. A láda alsó jobb sarkában, börtökben volt a korona. A börtök darabokra mállott, amikor hozzá nyúltak. A koronáról több kő letört, ezeket megtalálták alatta. Selyembélése elmállott és elpenészedett. A bélés alatt tönkrement tokban volt a jogar és az országalma. Találtak még néhány elmállott régi okiratot, tönkrement keszkenőket, sarukat és harisnyákat, két kengyelt.

Két nap múlva az “Erzherzog Albrecht” nevű gőzösön a koronát és koronázási jelvényeket előbb Budára vitték, ahol a Szent István kápolnában szemrevételezték, majd szeptember 19-én egy vonathoz kapcsolt szalonkocsiban maga Albrecht főherceg kísérte Bécsbe, ahol díszhintón a Burgba szállították. Másnap a trónteremben Ferenc Józsefnek bemutatták, ezután a kincstárba vitték, de a császár úgy rendelkezett, hogy vigyék vissza Budára.

Karger százados magas kitüntetést kapott, Wargha megkapta a 6000 aranyat. Az, hogy Szűcs főhadnagy élő személy volt-e vagy kitalált alak, sohasem derült ki. Wargha jelentésében az áll, hogy Szűcs állítólag részt vett a korona elásásában, ennek viszont ellentmond az, hogy Szemere visszaemlékezésében erről semmiféle említés nem történik.

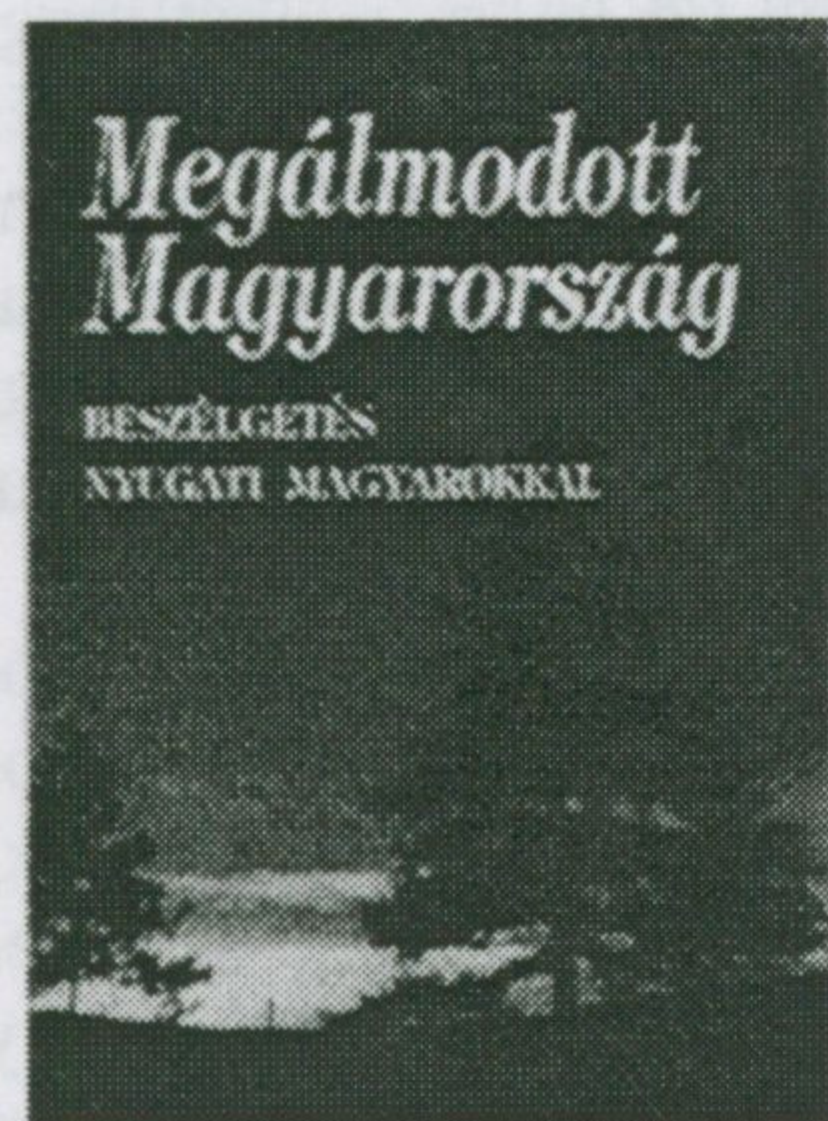
Az, hogy Wargha valójában kitől tudta meg az adatokat, s hogy ebben az esetben ki volt a titok elárulója, sohasem vált köztudottá.

képünkön is látható hegy aljában levő ligetben talált rá a koronázási ékszerekre.

Meglepően jól tájékozott, gazdag művelődéstörténeti és ezen belül nyomdászattörténeti ismeretekre valló cikket közölt Jacob Wiberg a *Populär Historia* ez évi 8. számában Misztótfalusi Kis Miklós (1650-1702) egykor világhírű, de még életében méltatlanul háttérbe szorított, majd szinte el is felejtett nyomdászunkról. Bevezetesként megemlíti, hogy írásában annak a *Janson Text* nevű betűtípusnak a nyomába ered, amelynek digitális változatával szedik, illetve nyomják 1999-től kezdve a folyóirat szövegeinek nagyobb részét. Ez után szinte lépésről lépésre tárja fel - visszafelé haladva az időben - a betűtípus múltját, mígnem eljut annak névadójáig, Anton Janson (1620-1687) holland nyomdász, aki azonban nem tervezte és metszette, hanem csak használta és elterjesztette a később róla elnevezett betűtípust. A következő lépést angol és magyar nyomdászattörténeti kutatók adataira támaszkodva teszi meg a cikk szerzője, felfedvén az igen jól olvasható, klasszikusan tiszta és esztétikus betűk alkotójának kilétét, s összefoglalván Kis Miklós páratlan tehetségű tipográfusunk jellegzetesen magyar sorsát: ragyogó pályafutását Nyugat-Európában, majd küzdelmeit, megaláztatásait, kudarcait otthon - igen, otthon Erdélyben, Kolozsvárott, a református egyház akkori vezetőinek dogmatikus szűklátókörűsége, maradisága, értetlensége közepette.

A kiváló cikket tartalmazó lapszám egy példányát, a cikk magyar fordításával együtt, szerkesztőségünk megküldte az emigráció ismert és nagyra becsült nyomdásza, Molnár József segítségével az erdélyi Misztótfaluban létesített Kis Miklós Múzeumnak.

Megálmodott Magyarország. Beszélgetés nyugati magyarokkal - ez a címe annak az interjúkötetnek, amelyet a mi svédországi köreinkben is jól ismert, nálunk többször megfordult budapesti szociológus, Eger György állított össze, s amelyet az Európai Protestáns Magyar Szabadegyletem legutóbbi, ez év nyarán megjelent köteteként vehettünk kézbe. Mivel az EPMSZ könyveire sokan előfizetünk azok közül, akik

számára ez a híradás hasznos volna, itt eltekintünk a kötet tartalmi ismertetésétől, és csak azt említjük meg, hogy a megszólaltatásra érdemesnek tartott nyugati magyarok közül a Svédországban élőket egyedül Szabó Mátyás képviseli - az a jeles néprajztudós és egyetemi tanár, akiről az 1999-ben megjelent kötetben azt olvassuk, hogy Stockholmban él és a Nordiska Museet-ben dolgozik, viszont azt tudjuk, hogy immár két éve Bécsben él és nyugdíjas. Az interjúban egyébként lapunk is szóba kerül: Eger György juttatja eszébe Szabó Mátyásnak, amikor rákérdez a svédországi magyar sajtóra, és Szabó azt feleli, hogy a Magyar Ház Híradója *svéd és magyar nyelven* készülő változatain kívül más kiadvány nincs. "Most megjelent az *Új Kéve* című protestáns lap", veti közbe Eger. Mire Szabó azt mondja: "Igen. Kérdés, hogy meddig fog élni. Ilyen próbálkozások nagyon régóta vannak..."

KERESZTÉNY

Minekutána csak remélni lehet, hogy más kérdéseire Eger György az idézetnél pontosabb, több valóságtartalmat hordozó válaszokat kapott mind magától Szabó Mátyástól, mind a további interjúalanyoktól.

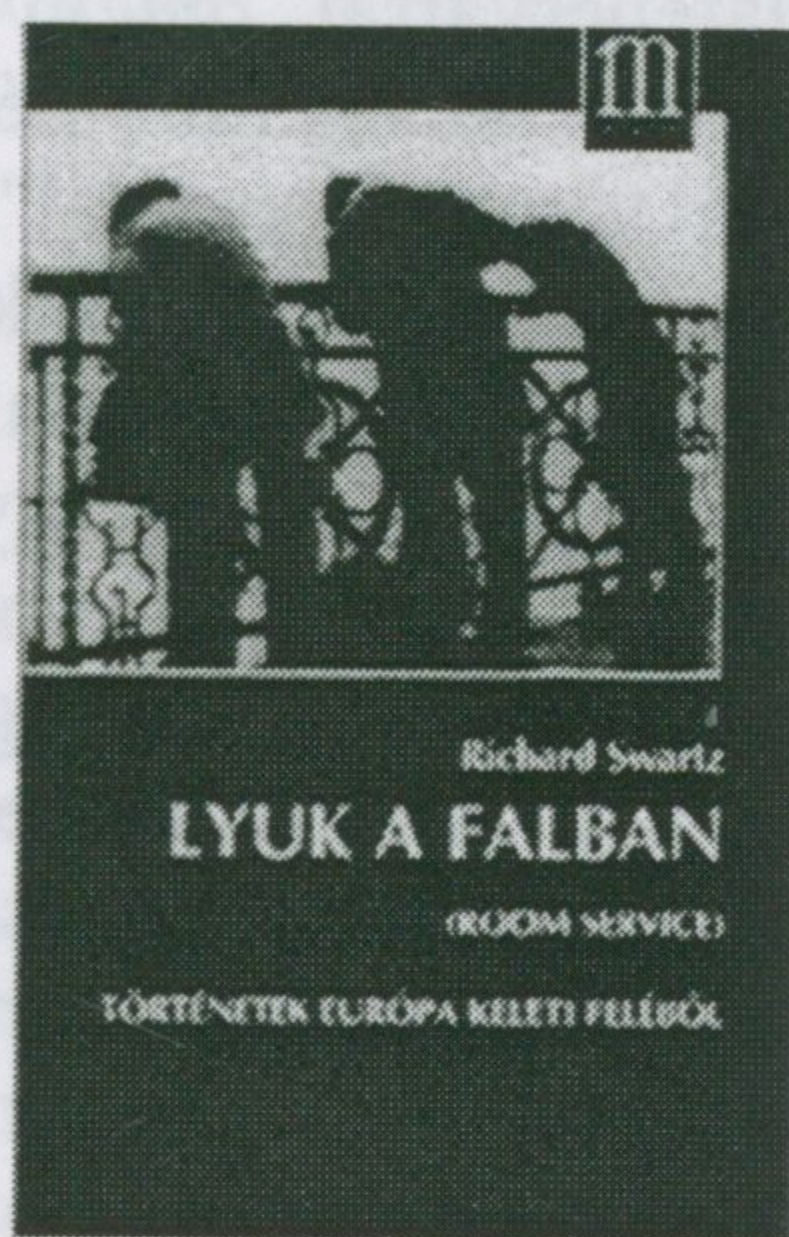
Bernard Le Calloc'h, a gödöllői premontrei gimnázium egykori francia nyelv- és irodalomtanára, majd az egyházi iskolák államosítása után a budapesti francia követség alkalmazottja, hazájába visszatérve is évtizedek óta kutatja a közös francia-magyar történelmi hagyományokat és ápolja a francia-magyar kulturális kapcsolatokat. Nemrég azzal az - egyelőre nem bizonyítható, de nem is cáfolható - felvetéssel lepte meg mindkét ország történészeit és egyháztörténészeit, hogy az az 1737-ben született és 1780-ban elhunyt Charlotte-Joséphine Ragostki, akit ma is szent életű rendtársukként tartanak számon és tisztelnek a párizsi ún. vizitációs rendházban, nem más, mint II. Rákóczi Ferenc fejedelmünk unokája - vagy idősebbik fiának, Józsefnek, vagy az ifjabbiknak, Györgynek a lánya (az apáca keresztnéve inkább az előbbit valószínűsíti). Bernard Le Calloc'h feltételezése az, hogy Rákóczi József korán özvegységre jutott, más házasság felé igyekvő francia arisztokrata felesége, azon idők szokása szerint, egyszerűen "bedugta" félárává lett lányukat az egyébként előkelő rendházba, ahol a mélyen vallásos lány nem is érezte rosszul magát, s szeretetreméltóságával, áldozatkészségével, másokkal szívesen megosztott műveltségével, majd később súlyos betegségében tanúsított keresztény türelmével tartós, ma is eleven emléket hagyott maga után. Az érdekes feltevést további kutatásoknak kell megerősíteniük.

"Magyarország és Svédország között, ha földrajzilag nem is, de minden egyéb téren csökken a távolság, s ezt a folyamatot a mindennapi politikai és kulturális és egyéb érintkezés, a szoros kereskedelmi-gazdasági kapcsolatok, egyes vállalatok mellett az is segíti, ha a múlt kapcsolatépítő munkájának minél több apró szilánkját sikerül feltárni és közkinccsé tenni" - írja Dr. Mohácsi István, a Magyar Köztársaság stockholmi nagykövete, Szöllősi Antal *Svédországi magyarság 1956-ig* című, a szerző saját kiadásában ez év nyarán napvilágot látott könyve előszavában.

A két ország és két nép kapcsolatainak fáradhatatlan kutatója, akinek 1994-ben a Magyar Köztársaság elnöke, Göncz Árpád e munkásságáért a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje kitüntetést adományozta, nagyrészt olyan fejezeteket tesz közzé e kötetében, amelyeket lapunk olvasói már a mi közlésünkben ismernek - de azért újdonságokkal is szolgál. És többet nyújt, mint amennyit könyve címével ígér: utolsó fejezeteiben futólag kitekint az 1956 utáni időkre is, sőt egyes, csak nemrég

MŰVELŐDÉS

alakult magyar szervezeteket, egyesületeket is bemutat (pl. SOMIT). Nyilvánvaló, hogy e könyv után következnie kell a folytatásnak, s ehhez az utószóban Szöllösi Antal segítséget kér mindazoktól, akik a svédországi magyar emigráció történetének 1956 utáni szakaszára vonatkozó dokumentumokkal, adatokkal, feljegyzésekkel rendelkeznek.

Richard Schwartz jelenleg Bécsben élő svéd újságíró és esszéista több éven át volt a *Svenska Dagbladet* tudósítója a kelet-közép-európai ún. szocialista országokban, ezen országok történetének valószínűleg legsötétebb időszakában. Romániából ki is utasították Ceausescu uralma alatt. Ebben a világban szerzett tapasztalatainak, benyomásainak szépirodalmi lecsapódása az a mintegy másfél tucatnyi, a riport, a visszaemlékezés, az

esszé és a novella határán lebegő szöveg, amelyeket *Room service* cím alatt gyűjtött kötetbe és adott ki 1996-ban Stockholmban. 1998-as évjellezzel, gyakorlatilag azonban az idén jelent meg a könyv magyarul is a budapesti Magvető Kiadónál, *Lyuk a falban* címmel, a Stockholmban élő Gergely Éva érzékeny és értő, főleg Richard Schwartz prózájának kafkai ihletésű irodalmiasságára összpontosító, azt jól átmentő fordításában. Az írások többsége nyomasztó hangulatkép az említett országok erkölcsileg elnyomított embereinek életéről és - főképpen - a szerző lelkiállapotáról e sorsok láttán, s nem annyira a jelenség megértésének, a mélyebb okok feltárásának szándékával íródott, mint inkább részvétteljes, itt-ott kissé ironikus csodálkozással.

Az óvodától akár az egyetemig terjedő iskolarendszer kialakítására törekszik a négy magyarországi történelmi egyház: a katolikus, a református és az evangélikus keresztény felekezet, valamint a Mazsihisz - a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége. (Erdélyben, ahol sokkal kevesebb magyar zsidó él, mint az anyaországban, viszont sokkal több unitárius, az utóbbiakat számítják a negyedik történelmi egyháznak.) Ez ellen csak azok az álliberális politikusok ágálnak, akik a "világnézetileg semleges nevelés" jelszavát hirdetve tulajdonképpen egy "erkölcsileg semleges nevelést" óhajtanának, amely nem alakítana ki *értékfogalmakat* s biztos erkölcsi alapra támaszkodó *ítélőképességet* az újabb és újabb nemzedékekben, s biztosabban gyúrná át őket azokká az ún. konzumidiótákká, akikre - mint tömegre - a posztmodern társadalomnak szüksége van.

Magyarországon ma közel nyolcvanezer diák tanul egyházi közoktatási intézményekben, és ez a szám évről évre nő, párhuzamosan a bővülő lehetőségekkel, valamint az emberek ama felismerésével, hogy ezek egyrészt ugyanolyan vagy éppenséggel jobb felkészítést nyújtanak a legtöbb állami intézménynél, másrészt hogy nemcsak oktatnak, hanem hatékonyan nevelnek is, s az élet nehézségei és megpróbáltatásai között biztosabban megálló, a mindenféle kisiklásoktól és önfeladástól jobban védő *tartással* ruházzák fel végzettjeiket.

Miután a román kormányfő egy derűs nyári nap délelőttjén azt mondta a magyar kormányfőnek, hogy minden akadály elhárult a romániai magyar egyetem felállításának útjából, majd ugyanazon nap délután azt adta értésére pártja tagjainak, hogy mindezt nem kell szó szerint venni, és még nagyon távol van az az idő, amikor ilyesmiről érdemben beszélni lehet - nos, ez után jelentette be Tőkés László püspök, hogy egyházkerülete kezdeményezi egy magyar felsőoktatási intézmény létesítését Nagyváradon, Partiumi Egyetem néven. Ezzel szinte egyidőben a magyar kormány bejelentette, hogy kétnyomjárt forinttal hajlandó támogatni az erdélyi magyar főiskolai oktatás ügyét. Csak remélni lehet, részünkről csak imádkozni lehet érte, hogy a magyarországi adófizetők pénzéből nagylelkűen felajánlott tetemes összeg ne váljon a viszály almájává Erdélyben, melyen majd összevesznek mindazok a felsőoktatási altagozatok, amelyeken jelenleg magyar nyelven is tanítanak. Ennek megakadályozásában részt vállalhat a magyar kormány is - leginkább azzal, hogy világosan meghatározza, milyen konkrét célra nyújt támogatást.

Uppsalai egyetem és Finnországi Intézetek: Uppsalai

Maria Dugantay
Eposet Sijazjar
Litteraturens roll i mordvinernas kamp för nationell identitet
Finnországi Intézetek
Uppsalai Egyetem
Uppsala 1998

Ez évi első, február-márciusi számunkban hírt adtunk Dugantay Mária egyetemi docens *A mordvinokról: jelen a múlt tükrében* című, kismonográfiájának is beillő dolgozata megjelenéséről az uppsalai egyetem finnugor intézetének *Opuscula Uralica* című kiadványsorozatában. Most jelezni kívánjuk, hogy kis finnugor népeknek és azok népköltészetének irodalmának egyre jelentősebb tudományos eredményeket felmu-

tató uppsalai kutatónője újabb, ezúttal svéd nyelvű dolgozatot jelentetett meg az említett sorozatban, annak 5. köteteként, a következő címmel: *Eposet Sijazjar. Litteraturens roll i mordvinernas kamp för nationell identitet* (A Sijazsár-éposz. Az irodalom szerepe a mordvinok harcában a nemzeti identitásért). A dolgozatban bemutatott és sok szemszögből értően elemzett époszról, amelyet Vaszilij K. Radajev 1991-ben elhunyt mordvin költő állított össze Sijazsár népi hősről vonatkozó népköltészeti töredékekből, itt nem írunk bővebben, mert szándékunkban van felkérni a dolgozat szerzőjét, hogy foglalja össze ide vágó kutatási eredményeit magyarul is, s azt engedje át nekünk közlésre. Addig is: megpróbáljuk újra felhívni a kulturális érdeklődésű svédországi - sőt finn- és észtországi,

norvégiai - magyar szervezetek figyelmét az uppsalai egyetem finnugor tanszékén folyamatosan keletkező magyar művelődési értékekre. Gyakran hívunk meg messze földről elvárásainknak nem mindig teljes mértékben megfelelő előadókat, és a közvetlen szomszédunkban, az úgyszólván mellettünk dolgozó, alkotó, értékeket teremtő emberekről alig veszünk tudomást. Ebben a vonatkozásban különösen fájdalmasnak és szégyenletesnek tartjuk, hogy Stig Christofferson *Petőfi på svenska* (Petőfi svédül) című, könyv méretű bibliográfiai dolgozata lapunk rövid recenzióján kívül nem részesült semmilyen méltatásban magyar részről még most, Petőfi halálának 150. évfordulója alkalmából sem.

Mi viszont örömmel adunk hírt Antal Imrének a 15 éves Ijungbyi Petőfi Magyar Egyesület Emlékkönyvének megjelenéséről (balra borítója látszik), amelyet következő számunkban bővebben ismertetünk.

Bizottságot állított fel a Svéd Egyház püspöki kara és központi vezetősége egy azt célzó javaslat részletes kidolgozására, hogy az egyház kezdjen önálló médiatevékenységbe,

azaz lépjen ki a templomok falai közül, s vegye igénybe a modern tömegtájékoztatási eszközök segítségét saját fennmaradása érdekében az államtól való szétválás után. A cél stratégiai, hiszen a Svéd Egyháznak - nyilvános statisztikai adatok szerint is - egyelőre bőven vannak saját anyagi eszközei a felmerülő gondok megoldására. A bizottság elnöke Claes-Bertil Ytterberg püspök, akinek még ez év karácsonya előtt be kell mutatnia az új egyházi médiatevékenység tervét, hogy aztán 2000-ben tárgyalni lehessen róla az illetékes hatóságokkal. Előzetes információk szerint egy digitális rádió- és tévéadás, valamint egy népszerű, a Svéd Egyház minden tagjához szóló újság megindítása szerepel majd a tervben, s szó van egy olyan sajtóiroda felállításáról is, amely egyházi témájú híranyaggal, sőt cikkekkel látná el a világi napilapokat.

Gyásza van a bencés rendnek, a magyar katolikus egyháznak, a magyar irodalmi életnek: ez év júliusának végén Pannonhalmán elhunyt Békés Gellért (született 1915-ben) bencés szerzetes, bibliafordító, költő és esz-széista, négy évtizeden át a *Katolikus Szemle* főszerkesztője, a Pax Romana magyar katolikus értelmiségi mozgalom lelkes vezetője. Nyolcvanötödik esztendőjében járván, érett gabonája volt már Istennek, s azt a veszteség-érzést, amely halála hírére bennünket protes-tánsokat is elfogott, enyhíti annak az óriási nyereségnek a

felmérése, amelyet munkássága, ránk maradt életműve, szellemi és erkölcsi példája mindannyiunk számára jelent.

Csodálatos terv, ügyetlen hozzákezdés - gondoltuk, amikor híret hallottuk, hogy nyolc magyarországi politikus szándéknyilatkozatot írt alá a Szent István alapította püspökségek, pontosabban a püspöki *székhelyek* közös millenniumi ünnepségeire vonatkozóan. A nyolc politikus azon nyolc helység parlamenti képviselője, amelyek a Szent István alapította tíz püspökség közül a mai Magyarország területén fekszenek (Eger, Esztergom, Győr, Kalocsa, Szeged, Pécs, Vác és Veszprém). Sajtóhír szerint "az aláírók egyben kifejezték azon kívánságukat, hogy az együtt ünneplő városok sora egészüljön ki a Románia területén levő két - szintén Szent István alapította - püspöki székhellyel, Nagyváraddal és Gyulafehérvárral, *ameny-nyiben* a közös rendezvényhez való csatlakozásuk mindkét ország világi és egyházi vezetői részéről támogatásra talál". Ami ebben épp politikailag ügyetlen, az az itt általunk kiemelt *amennyiben*, ugyanis teljes bizonyossággal tudni lehet, hogy ez *semennyiben* nem fog bekövetkezni, és így a csodálatos terv egy része megghiúsul. Úgy véljük, hagyni kellett volna a tervet a püspökségek, az illető tíz helység katolikus, illetve általában magyar keresztény közösségei szintjén (tehát nem a helységek, hanem ezen vallási közösségek együttes ünneplését kellett volna tervbe venni), mert annyira talán már gyökeret vert az európaiság és a demokrácia a "maradék" két püspökséget magában foglaló országban is, hogy ez ellen nem tudott volna érdemleges kifogásokkal élni.

Születésének ezerötszázadik évfordulóján, 1980-ban írta Szent Benedekről az akkori pannonhalmi főapát, Szennay András: "Benedek Európa építőmestere volt valaha. Nem körzövel és vonalzóval, nem is számítógéppel tervezgetett, épített, hanem az imádság és a munka, a szellem erejével. Életműve nyomán a megtépett, háborúban elgyengült, a népvándorlás viharában elcsigázott népekből a szellem összetartó erejében megszületett az új Európa." Szent Benedek (480-kb.550), a fentiekben röviden összefoglalt európai jelentőségének köszönhetően, a földrészt védőszentje lett, mely feladatát egyedül látta el ott fenn az örökkévalóságban egészen napjainkig. Ez év őszén azonban II. János Pál pápa három női segítőtársat rendelt mellé: a svéd Szent Birgittát (kb. 1303-1373), akinek svéd és egyetemes egyháztörténeti jelentőségéről külön cikket közlünk egy korábbi számunkban; az olasz Sienai Szent Katalin (1347-1380) nagy tudású és nagy tekintélyű dominikánus szerzetesnőt, akinek rábeszélésére költözött vissza Avignonból Rómába XI. Gergely pápa; s végül majdnem-kortársunkat, Edit Stein zsidó származású lengyel karmelita apácát, a holocaust korai áldozatát (1942), akiről lapunkban már szintén megemlékeztünk, nem is egy ízben. A feladatkör újabb szentekkel való megerősítését a pápa azzal indokolta, hogy hangsúlyozni kell a nők szerepének jelentőségét az egyházban - de az is lehet, hogy az utóbbi idők világháborúi, népiirtásai, gulagjai, zsarnokságai, etnikai tisztogatásai és egyéb borzalmak után nem volt egészen elégedett a feladatkört eddig ellátó egyetlen szent működésével.

Tóth Zoltán

A rög alá búvó világvándor

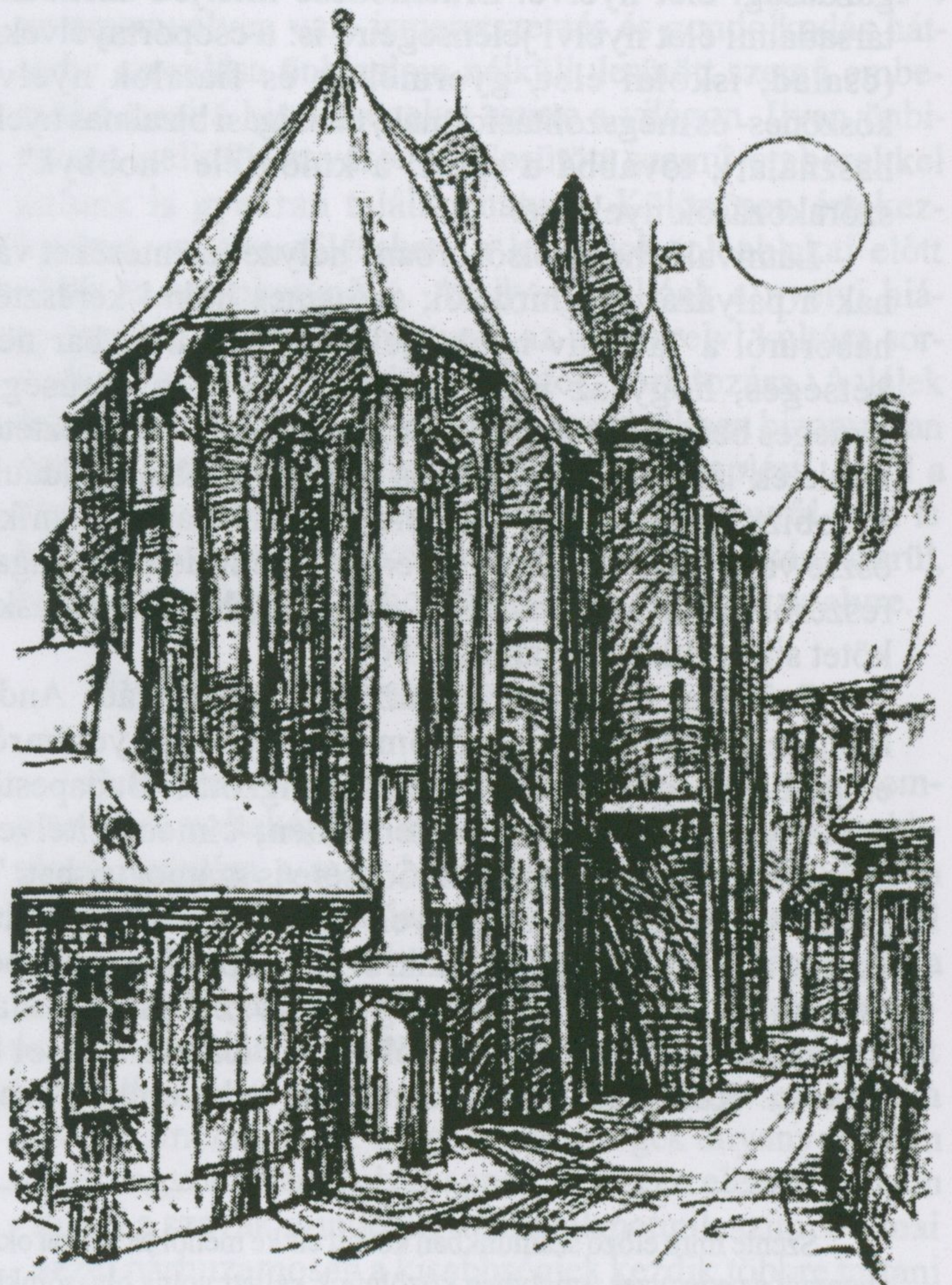
Balázs Ferenc (1908-1938) unitárius lelkész-író századunk nagyjai közé tartozik. Mesterségbeli tudása, lebilincselő őszintesége mindazok számára nyilvánvaló, akik olvasták műveit. Aki nem, az most törlesztheti tartozását Püskiék jóvoltából. A *Bejárom a kerek világot* és *A rög alatt* idén egy kötetben látott végre napvilágot. Műfaji besorolásuk igen nehéz feladat, legkézenfekvőbb az útleírás és szociográfia minősítés. A kötet olvasásakor azonban tovább finomodik a képlet: mindkét mű - hasonlóan Balázs összes írásához - végső soron vallomásos önéletrajz. Ki volt tehát ez a huszadik századi önéletíró?

Balázs Ferenc 1908-ban született Kolozsváron unitárius tisztviselő családban. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosa nagyhírű unitárius kollégiumában végezte, majd érettségi után teológusnak iratkozott. Oxfordi ösztöndíját önkényesen világméretű peregrinációvá tágította: járt Amerikában, Japánban, Kínában, Indiában és a Szentföldön is, ahol a zsidó telepések apropóján az ősi nemzet jelenén és jövőbeli kilátásain medítál (Új zsidók a régi földön, Shakespeare-hoz méltó megoldás). Több esztendeig tartó útjáról hazatérve egy kis Torda melletti falu, Mészkö parókiájára kerül. Itt kezdetét veszi az a fanatikus népművelő, faluapostoli munka, melynek leghitelesebb dokumentumai *A rög alatt*-ban olvashatók. A mű első kiadása óta unitárius körökben közszájon forog a Hurkalyuki Társaság története, a mészköi négyéves terv, a falusi tervgazdaság, a színdarabozás, a Kévekötés megjelenítése, a Vidékfejlesztő Szövetkezet hányattatásai... Órákon át sorolhatnánk mindazt az újat, azt a jót, amellyel a tudós lelkészifjú szépíteni, gazdagítani akarta választott otthonát. Ha gazdasági újításai meg is buktak a kedvezőtlen körülmények és a paraszti önfejűség miatt, a bálokat, a vetítőgépes előadásokat még sokáig emlegette a falu aprajagya. Amerikából hozott felesége - nyelvi nehézségeiből fakadóan - nem lehetett teljes értékű társa a falumunkában, bár később, betegsége végső stádiumában odaadóan ápolta. (Balázst tüdőbaja gyermekkorától fogva kínozták, végül bicsérdista* étrendje vitte sírba.)

Ígéretes, fájdalmasan fiatal lelkész-írói pályát tört derékba a halál 1938-ban. Balázs Ferenc gyermekkorától fogva verselt és írta meséket, ezeket már gimnazista korában megjelentette az öccsével közösen szerkesztett

diáklapjában. A meseírás egész életén keresztül kísérte, bár műveit elgondolkodtató, mélyenszűrantó tanulságaik okán inkább a felnőtt olvasóközönségnek szánta. Az Erdélyi Helikon társaság aktív tagjaként kitűnő regényt írt (Zöld árvíz), mely a korban divatos "papregények" közül is kiemelkedik: a Tolnai Lajostól Makkai Sándorig ívelő irodalmi vonulatban az egyháziasság kontra szocializmus ellentét ábrázolásával páratlan szociográfusi érzékenységet bizonyította. Vallási témájú művei közül kiemelkedik a Közérthető evangélium, mely a századunkban rendkívüli mennyiségben termelt Jézus-életrajzok egyik csúcspontja: külön érdeme, hogy a szűk konfesszionális koerlátokat messze meghaladó értékteológiai megközelítést nyújt egy olyan korban, amely a korábban uralkodó liberalizmust bibliai alapozású fundamentalista teológiával váltotta fel - vesztére. Jövőbeli perspektívákat felmutató másik írása, az Új ember vallása sajnos mindmáig kéziratban várja a megjelenést.

Balázs Ferenc méltatlanul elfeledett, szegénytelen elhallgatott nagyjaink közé tartozik. Kár, hogy az egyházi Heltai Gáspár kiadót leszámítva csupán a Püski vállalta/vállalja fel a hőiesen önfeláldozó, Tamási Áron óta legendává vált székely lelkivilágot, emberi tartást példázó lelkész-író életművét, mert az magyarságra, tisztességre, keresztény erkölcsre tanít.

Pallos Jutta grafikája

Balázs Ferenc: *Bejárom a kerek világot - A rög alatt*. Püski Kiadó, Budapest, 1999.

* bicsérdizmus: a vegetarianizmus egyik fajtája, melyet Bicsérdi Béla hirdetett Magyarországon az első világháború után. Egy ideig divatban volt, noha bebizonyosodott, hogy az egyoldalú növényi táplálkozás és az előírt sok koplalás következtében a legtöbb szervezetre káros. (Szerk. megjegyz.)

Kell-e magyar nyelvtörvény?

A hazai nyelvművelők, nyelvapolók lapjában, az Édes Anyanyelvünk-ben tallózva képet alkothatunk egyrészt az ún. nyelvfejlődés elburjánzó vadhajításairól, másrészt a nyelvapolók gondjairól, fáradozásairól annak érdekében, hogy magyar nyelvünk minél kevesebb károsodással ússza még Európába beépülésünket és az elektronikus technika minden eddigénél átfogóbb "ipari forradalmát". Biztató jelenség, hogy a nyelvért aggódók gondjait fokozódó mértékben osztják a hivatalos (politikai) fórumok, a média képviselői, sőt a gazdasági élet irányítói is.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma ez év áprilisában pályázatot hirdetett "a negatív nyelvi jelenségek (indokolatlan ideglen szavak, ideglen szerűségek, elszürkült kifejezések, hibás szóhasználatok, torz mondatszerkezetek, vitás nyelvi fordulatok stb.) feltárására, összegyűjtésére, leírására". A felhívás kijelöli a kutatás főbb területeit: a rádió, televízió, sajtó nyelve; a hivatali ügyintézés (a bürokrácia) nyelve; az új technika, az internet (világháló), a számítógép okozta nyelvi problémák; a kereskedelem, a gazdasági élet nyelve. Érdeklődése kiterjed azonban a társadalmi élet nyelvi jelenségeire is: a csoportnyelvekre (család, iskolai élet, gyermek és fiatalok nyelve, köszönés- és megszólításformák, társalgási bizalmas nyelvhasználat), továbbá a sport, a különféle "hobbyk" és szórakozások nyelvére.

Látnivaló, hogy elsősorban "helyzetjelentéseket várnak a pályázat meghirdetői; szó sincs holmi keresztsháborúról a "negatív nyelvi jelenségek" ellen, bár nem kétséges, hogy az ideglen szavak, ideglen szerűségek tömeges beáramlásának okai, a "leginkább veszélyeztetett területek" állnak az érdeklődés középpontjában, például a sznobizmusból eredő ideglen szó-használat. Valamikor őszre vagy télre várhatjuk az eredményhirdetést - magam részéről kíváncsian várom, s remélem, hogy egy vaskos kötet sikeredik a pályaművekből.

Szívesen olvasnám a Bázélben élő Kovács Andor közgazdász (régis ismerősöm a Szabad Egyetmről) előadását is, mely április közepén hangzott el Budapesten a Magyarok Házának zenetermében; címéből ítélve a svédországi magyarok érdeklődésére is számot tarthat: "A nyugat-európai magyarság nyelvi állapota" - vajon szólt-é és mit a mi nyelvi állapotunkról is? Előadása különben nem magában állt, hanem egy nagyszabású előadás-sorozatba illeszkedett, melyről Grétsy László számol be röviden "Küzdelém a magyar nyelvért a három régióban"

Szente Imre előző számunkban közölt cikke mellől technikai okból elmaradt az a jegyzet, amelyben közölnünk kellett volna olvasóinkkal, hogy a szerző kérésére - kéziratát követve - feltüntettük az igényes kiejtéssel beszélt magyarban gyakran előforduló zárt é hangot. Ezt itt pótoljuk, hiszen a megjegyzés a jelen közleményre is vonatkozik.

címmel; az előadók ugyanis az anyaországi, a nyugati és a Kárpát-medencei régióból toborzódnak. (Ausztriáról Szépfalusi István beszélt.)

"Alios iam vidi ventos" - más viharokat is átélt már magyar nyelvünk, mégsem pusztult bele: a lap szerkesztői bölcsen őrzik nyugalmaikat, de ugyanettől a bölcsességtől vezéreltetve helyet adnak a nyelvünkért aggódó olvasók pánikhangulatú Kasszandra-leveleinek, például azoknak, amelyek francia példára anyanyelvvédelmi törvényt szorgalmaztak úgy három évvel ezelőtt, amikor szomszédaink elcsatolt véreink ellen kovácsolták avatag indítékú, ám örökifjú nacionalizmustól pezsgő nyelvtörvényeiket, anyaországunkban pedig ugyanakkor drákói intézkedések nélkül megállíthatatlannak tűnt a vész nyelvromlás. "Budapestén minden háromszáz fölirat közül csak kilenc magyar nyelvű; a fővárosiak szokincse gyatra; ... a sajtó, a tévé és a rádió nyelvezete egyszerűen büntött" - háborog az egyik levélíró. Egy másik: "Nálunk egyaránt komoly bajok vannak a társas érintkezéssel, a megszólítással; nyelvi agresszivitást fejeznek ki az öncélú trágárságok; önazonosság-, bizalom- és perspektívahiányt mutatnak a gátlástalanul és bárgyún használt anglo-amerikanizmusok..." Egy harmadik: "...az, hogy ma már mind kevesebb az üzlet, a bolt, az ivó, a vendéglő, a kocsmá, a szálló vagy szálloda; valamint az, hogy a jövő századot előlegező új eljárások és felszerelések ideglen szaknyelvét jobbra már nem is próbáljuk magyarra fordítani, aggasztóan vetíti előre egy olyan társadalom képét, amelynek a nyelve magyarságában úgy szegényedik el, hogy igazán az átvett - javarészt angol - nyelvyaggal sem válik gazdagabbá. Mert az utóbbi amolyan szakmai pidginként honosul csak, nem szervesedik." Ám ha a diagnózisban jórészt egyetértenek is a beírók, a francia mintájú téripia szigorú alkalmazását nem javallják; nemigen hisznek abban, hogy büntetéssel, bírságolással megállítható a nyelvromlás, s hogy egyáltalán tanácsos lenne erőszakkal beleavatkozni a nyelv és a nyelvhasználók életébe. "Az általam javallott magyar nyelvtörvénynek főként jelképes értelme lenne, jelzésértéke. Azt tükrözné, hogy mind nyíltabb nyelvi gyarmatosításunkat nem hagyjuk szó nélkül" - írja a fentebb idézett harmadik hozzászóló. Azt pedig valamennyien hangsúlyozzák, hogy a Hazában élő más anyanyelvű állampolgárok jogait nem akarják korlátozni: "A magyar nyelv védelmét csak úgy biztosíthatjuk, ha egyúttal másnyelvű állampolgáraink anyanyelvhasználatát is biztosítjuk." A magyar nyelvtörvény nem a többséget védené a kisebbségtől, hanem megfordítva. Ami kivételös jelenség a kárpáti-balti térségben.

Holmi anyanyelvvédő törvény azonban azóta sem született Hazánkban, sem francia szigorúságú, sem jelképes értelmű s jelzésérékű. A magyar értelmiségnek három tekintélyes tömörülése: a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, az Anyanyelvapolók Szövetsége és a Magyar Írószövetség leszögezte: "Mi nem javasolunk átfogó nyelvtörvényt. Egyrészt azért nem, mert a nyelvtörvény mostanában, a szlovák nyelvtörvény életbe lépése óta rossz felhangot kapott. Másrészt pedig azért nem, mert ha egy ilyen törvény a parlament elé kerül, bármilyen

megalapozott is, könnyen a politika martalékává válhat, márpedig az anyanyelv ügye fontosabb annál, hogysém ennek kockázatát vállalnánk. Célirányos rendelkzések az azonban nagyon fontosnak tartunk... Félkérjük az arra hivatott állami és társadalmi intézményeket, hogy segítsék anyanyelvünk tisztaságának megörzését és tovább gazdagítását. Ez is egyik alapvető tényezője a nemzeti megújulásnak, egyúttal pedig a demokratikus nyíltság feltétele." Hát igen... 1996-ban könnyen áldatlan politikai marakodás áldozata lehetett minden javaslat, mely nemzeti értékek megmentését célozta. De a mai kedvezőbb légkörben is lassan örölnék a politika malmai, s amint írásom elején ismertettem, a minisztérium egyelőre csak a helyzet fölmérésére tűzött ki pályázatot.

A francia példát valóban nem lett volna ildomos követni egy olyan országban, ahol meglehetősen élénk ugyan a nyelvi érdeklődés, ám a nyelvi műveltség

színvonalához bizony szó fér. Hol vagyunk mi a franciáktól! - sóhajt föl egy cikkíró, Ilosvai Ferenc, ugyancsak "harcostársam" az elmúlt évtizedekből: csodálattal és sárga irigységgel nézett végig egy nyelvi vetélkedőre a francia tölvízióban, mely a párizsi opéra színpadán és nézőterén folyt; élégáns urak és hölgyek jegyezték a kisiskolások szorgalmával és figyelmével a diktált szöveget, törték a fejüket a tévénezők millióival együtt a helyésírás, nyelvtan és szóértelmezés fogas kérdésein. "Lényűgözve és irigyen meredtem a képernyőre. Eszembe jutottak a hazai, zömmel szerény, sőt szegényes országos helyésírási, szépkiejtési versenyek a maguk korrekt, de belterjes lebonyolításával és a médiában való visszhangtalanságával..." Társadalmi alap és a nyelvapolást közügynek tekintő közvélemény nélkül tehát valóban hatástalan volna minden nyelvtörvény.

(Befejező része következő számunkban)

Hódi Sándor

A NYELV ÉS LÉLEK TÁJAINKON*

Nyelvhasználat és önkifejezés

A nyelvre sokan hajlamosak ma is csupán úgy tekinteni, mint az emberi kommunikáció eszközére. Ezzel szemben a nyelv - a beszéd és az írott szó is - az ember egyediségének, lelki sajátosságának egyik leglényegesebb összetevője, a személyiség meghatározó eleme. A nyelvben jut kifejezésre az ember valóságismerete, látás- és gondolkodásmódja, értékrendszere, életérzése, szuverén egyedisége.

Tudományosan feltárt és bizonyított, hogy az ember nem valamilyen elvont fogalmak alapján gondolkodik, amelyek afféle szellemi raktárban mindenkinek a rendelkezésére állnak, hanem a gondolkodás alapja mindig egy meghatározott nyelv; az a nyelv, amelyen felnevelkedtünk, amely műveltségünk, valóságismeretünk alapjául szolgál, amely az anyatejjel együtt beivódott személyiségünkbe. Ezt a nyelvet hívjuk anyanyelvnek, - szenttelen, tudományoskodó kifejezéssel: reflexnyelvnek.

A nyelvhasználat joga így korántsem csak politikai és jogi kérdés, hanem a legalapvetőbb emberi szabadságjog kérdése. Ezért fontos az anyanyelvű iskoláztatás biztosítása, az óvodától az egyetemig bezáróan. Ennek hiányában a gondolkodás folyamata zavart szenved, az asszociációs láncolatok megszakadnak, a fogalmak elku-szálódnak. Az anyanyelvű oktatás teljes vertikumának, illetve a közéleti nyelvhasználat szabadságának a hiánya ún. "kentaur-személyiségek" kialakulásához vezet, akik deréktól lefelé gondolkodnak anyanyelvükön, deréktól

fölfelé a környezet nyelvén.

A nyelvhasználat teljes körű szabadságának a hiánya, az anyanyelven való ismeretszerzés és gondolkodás hát-terbe szorulása önbizalom nélküli, lesütött szemű embereké teszi a kisebbségeket szerte a világon. Ilyen önbizalom nélküli, zavarodott, lesütött szemű emberekkel nálunk is gyakran találkozhatunk. Különösen értekezleteken, megbeszéléseken, a hivatalok tolóablakai előtt válik ez szembetűnővé. Amilyen kiáltóak a nyelvi hiányosságok, olyan nyilvánvaló az anyanyelvi kultúra sorvadása, a nemzeti szabadságjogok korlátozása. A lélek felszabaduló öröme helyett az anyanyelvükben bizonytalan emberek megszenvednek minden közszereplést. Arról a tömény frusztrációról és siralmas teljesítményről nem is beszélve, mi van olyankor, ha a kisebbségi arra kényszerül, hogy maga fordítsa le hozzászólását többségi nyelvre.

Nyelvhasználat és önbecsülés

A személyiség kialakulása és a lélek sérülése szempontjából voltaképpen már az is probléma, ha a kisebbségek számára a nyelvhasználat joga formálisan ugyan biztosítva van, de a valóságban, szociológiai szempontból például az egyik nyelv a másik nyelvhez viszonyítva alárendelt helyzetben van. Ez esetben a szociológiai szempontból domináns nyelvi normák károsítják az alárendelt helyzetben levő nyelvi normákat. Ami nemcsak azzal a következménnyel jár, hogy a kisebbségek anyanyelvében egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az idegen elemek, hanem - mivel a szavak mindenkori lelkiállapotunk szimbólumai - ezzel párhuzamosan a kisebbségek kezdik többre tartani maguknál a többségi nyelven beszélőket. A vajdasági magyarság egy részére jellemző kisebbségi érzés gyökereit is ebben kell keresnünk.

Hódi Sándor itt közölt tanulmánya a szerző Kisebbségi létértelmezések (Balaton Akadémia Könyvek 30. Balatonboglár, 1997) című könyvében jelent meg. Előadásként Adán, 1995. október 14-én a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok tudományos ülészakán hangzott el, először pedig a Keresztyén nevelés családi, gyülekezeti és iskolai lap 1995. évi 6-os számában jelent meg.

A hatalmi alapon domináló nyelv nyomására megváltozik a kisebbségek saját nyelvi kultúrájukhoz és közösségükhöz való érzelmi viszonyulása. Az alárendelt nyelvi normák miatt a kisebbségek kevésbé válnak érdeklődővé és befogadóvá nyelvi kultúrájuk kincsei iránt, és ezzel párhuzamosan közösségükhöz is valahogyan úgy viszonyulnak, mint a szegény rokonhoz. Más szóval, a nyelvi egyenjogúság hiányában fokozatosan csökken a hátrányos helyzetben levő népességcsoportok belső kohéziója, ami serkenti az asszimilációs folyamatokat és a beolvadást.

Akik "önként és dalolva" adják fel nyelvüket

A vajdasági magyar szülők jelentős része gyakorlatilag elutasítja a magyar nyelven történő oktatást: gyermekeik érvényesülésének az akadályát látják abban, ha azok nem szerb iskolába járnak, és nem tanulják meg a többségi társadalmi normákat. Az érvényesüléshez ugyanis nemcsak a többségi nép nyelvét kell elsajátítani anyanyelvi szinten, hanem a nyelvi kultúra egész normarendszerét: magyarán a boldogulás, a siker reményében lelket kell cserélni. Ezeknek az embereknek a fejében meg sem fordul már, hogy harcoljanak a nyelvi diszkrimináció ellen, hogy követeljék a hatalomtól, hogy az anyanyelvű oktatás érdekében pozitív intézkedéseket tegyen a közpénzen fenntartott intézményekben, egy magyar iskolahálózat létrehozásáról nem is beszélve.

Azt mondhatnánk, hogy ezek a szülők "önként és dalolva" adják fel nyelvüket és kultúrájukat. Ostorozhatnánk őket megalkuvásukért, ez a tudatváltozás azonban - és ez az, amire a jelenséggel kapcsolatosan igazán oda kell figyelni - óhatatlanul felüti a fejét mindenütt, ahol a társadalmi felemelkedésre, közéleti tevékenységre, a hatalom gyakorlására stb. a kisebbségeknek anyanyelvükön nincs, vagy vajmi csekély a lehetőségük.

Szerencsére egyelőre még többen vannak, akik magyarul tanulnak, magyarul beszélnek, bár közöttük is vannak szép számban, akik már nem "magyarul gon-

dolkodnak". A beszélt nyelv jellege, színvonala ugyanis az identitás és az öntudat szempontjából kulcsfontosságú.

Nyelv és lélek

A kisebbségek által beszélt nyelv a nevelés és képzés hiányosságai, az érintettek tudatlansága, tájékozatlansága, szókincsük szegényessége, kifejezőkészségük hiányosságai miatt az "én" határbeszűkülésével jár együtt; az önmegélés és önmeghatározás nyomasztó tudati korlátként jelentkeznek. Az egyén - egysíkú és szegényes tárgy-tudatának, világlátásának, bizonytalan önmeghatározásának a következtében - alkalmatlanná válik a nemzeti közösségével való "párbeszédre". A "párbeszéd" hiánya viszont további én-beszűkülést, személyiség-elszegényedést, identitás-zavart von magával.

Ahogy az anyanyelv kiművelése minden nép művelődésének a feltétele, ugyanúgy az egyén számára is a nyelvi kultúra elsajátítása teszi lehetővé a kollektív tapasztalatok hasznosítását. Elvileg lehetőség van arra, hogy az egyetemes emberi tapasztalatot mindenki saját anyanyelvén sajátítsa el. Sőt, Hegel szerint egy nép mindaddig barbárnak tekinthető, amíg az emberiség által felhalmozott ismeretanyagot nem tekinti saját tulajdonának, s nem jut el odáig, hogy azokat a maga nyelvén ismerje meg. Amit Hegel a népek barbárságáról mondott, az nyilvánvalóan fokozottan vonatkoztatható az egyénekre.

Az egyéni tudat, vagy ha úgy tetszik, az emberi lélek a nyelv használata révén "kívülről" kapja meghatározottságait (amennyiben a nyelv esetében egyáltalán beszélhetnénk "kívülállásról"). Hiszen a nyelv csak mint egy konkrét nép nyelve létezik, aminek ahhoz, hogy jelentésszűrővé váljon, élettél, egyéni szándékkal és tapasztalattal kell telítődnie. Magyarán: maga a nyelv, de az emberi tudat is csak a nyelv használata révén tesz szert tartalomra és értelemre.

Az anyanyelvi képzésről való önkéntes lemondás, az anyanyelvi kultúra iránti érdektelenség, a kisebbségek kultúrájának társadalmi értékcsökkenése súlyosan megbosszulja magát. Mert a nyelvi, kulturális elmaradottság szükségképpen a tudastorzulásaihoz, a lélek görcseihez vezet, tartós kisebbségi érzést eredményez, ami örökös frusztrációban és szálnalmas provincializmusban jut kifejezésre. A nyelvükben szegény, félművelt embereket egyszerre frusztrálja saját nyelvi kultúrájuk hiányossága és a többségi nyelvet beszélők leküzdhetetlen dominanciája.

Az anyanyelv feladásának, az anyanyelvi kultúra aggasztóan alacsony színvonalának sokféle közvetlen oka lehet. A közvetlen okok mögött azonban minden esetben a nyelvi egyenjogúság hiánya rejlik.

Ez a rövid dolgozat arra próbált rámutatni, hogy a nyelvművelés korántsem csak nyelvészeti probléma. A nyelvművelés kapcsán nemcsak a különböző nyelvi jelenségek vizsgálata lehet fontos számunkra, hanem célszerű odafigyelni a nyelvhasználattal szorosan összefüggő személyiség- és társadalomlélektani folyamatokra is. Az egyik kínáló tanulság bizonyára az lesz, hogy ahol sanyarú a nyelv sorsa, ott sanyargatott a lélek is.

Pallos Jutta grafikája

Bródy Sándor Tanítónőjében

ERDŐS IRMA színművésznő 70 éves

Személyében nemcsak a köztisztelőben álló és szeretettel övezett svédországi honfitársunkat, hanem az erdélyi színművészet egyik legkiemelkedőbb, bájos egyéniségét köszöntjük. Gazdag művészi pályája Isten áldotta tehetségéről tanúskodik, mellyel szorgalom és kitartás, a művészetért, az erdélyi magyarságért való rajongás párosult és juttatta őt a csúcokra, a nagy művészeket megillető szerepekre.

Erdős Irma 1929.

szeptember 8-án született Nyárad-karácsonyfalván, Erdős Sámuel és Papp Reghina házasságából. Kereskedelmi középiskolában érettségizett Marosvásárhelyen, 1948-ban, majd 1949-52 között Kolozsváron elvégezte a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolát (melyet később Marosvásárhelyre helyeztek át), ahol oly kiváló tanárok tanították, mint Tompa Miklós (aki legalább Ingmar Bergman nagyságú, világhírű rendező lehetett volna, ha nem szűk korlátú hazájában s a kommunizmus elzárkózó rendszerében él), továbbá Delly Ferenc, Szabó Ernő és Kovács György.

1952-től a marosvásárhelyi Székely Színház tagja és a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskola beszédtechnika tanára lett (21 évi tanári pályája során 17 színésznemzedék került ki keze alól). 25 évi színházi karrierje alatt mindannyiszor elbűvölte közönségét. Már harmadéves főiskolás korában, 1951-ben fellépett Csehov: Sirály című darabjának főszerepében, melyben drámai hősnői adottságaival oly sikert aratott, hogy hamarosan Erdély valamennyi magyar színházába eljutott. Bródy Sándor Tanítónőjének Tóth Flóráját már több mint 200-szor alakította. Az otthoni sikereket budapesti fellépései követték. Emlékezetesebb szerepei voltak: Bese Anna (Kós Károly: Budai Nagy Antal), Roxan (Rostand: Cyrano de Bergerac), Ellen (F. Wolf: Malmlock professzor), Kincses Zsuzsika (Sütő András: Tékozló szerelem), Szónya (Csehov: Ványa bácsi), Rachel (Gorkij: Vassza Zseleznová), Tóthné (Örkény István: Tóték), Elektra (Gyurkó László: Szerelmem Elektra), Hekábé (Euripides-Sartre-Illyés Gyula: Trójai nők), Stella (Williams Tennessee: A vágy villamosa), Anyiszja (Tolsztoj: A sötétség hatalma), Varvara (Gorkij: Nyaralók).

Szabályos körülmények között - házasság révén - került Svédországba, ahol kezdetben kísérletet tett arra, hogy svédekkel rendezzen színházat: a Svea-Matea nevű

amatőr társulattal Gideon Wahlberg: Tokskallar och högfärdsblåsor (Bolond fejek, gögös hólyagok) című komédiáját, szarkazmussal teli társadalmi darabját vitte színre, melyet Malmöben és Svedalában tucatnyi alkalommal adtak. Ezután újra a magyar közönség felé fordult, immár egyszemélyes programokkal, szavalóestekkel: Sokan voltunk (Sántha Ferenc tragikus novellájára alapozva); Tüzet vegyenek (Tamási Áron novellája versekkel kiegészítve); Nagyenyedi Fügevirág (Sütő András esszéje, önálló előadás); Jónás Könyve (Babits Mihály poémája, a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Közösségének felkérésére); Eretnek ima (a mottóként használt Illyés Gyula vers mellett további 18 művet tolmácsolt, köztük Márai Sándor: Halotti beszédét, Tamási Áron: Felelet Márainak című, eddig előadatlan levelét, a műsor befejezéseként pedig Szabó Lőrinc: Nyitnikék című versét, melyet az eddigi tolmácsolásoktól eltérően megragadó pátozzsal és cselekvésre buzdító lelkesedéssel adott elő). Ez utóbbi műsorával több mint harmincszor szerepelt olykor 500 főt is meghaladó közönség előtt mozitermekben, kultúrházakban és templomokban, nemcsak Erdélyben, Magyarországon vagy Felvidéken, hanem Németországban és Amerikában is.

Műsoraiban helyet kaptak a mai erdélyi elbeszélő irodalom remekei is, melyek révén megdöbbentő élethűséggel, drámai erővel hozta elénk az erdélyi életet, az erdélyi ember jellemét, akaratát és rendíthetetlenségét. Hangjában, minden mozdulatában Erdély népe üzen, a havasok vakító fénye csillog és a fenyvesek csodálatosan szép muzsikája zúg. Ez az üzenet, a vakító fényes csillogás és a fenyvesek zúgása szétáradt messze-messze a svéd határokon túlra, és eljutott a nagyvilágban szétszóródott, a szépért lelkesedő magyarok sokaságához is, akik mindig szeretettel hívták és várták Erdős Irmát.

A mai rohanó időben, az egyre veszedelmesebb kultúrrombolás korszakában cassandrai jóslatként hangzanak Erdős Irma ajkáról a nyelvünkért, kultúránkért, sőt a pusztalétünkért aggódó költők szavai.

Tiszta szívünk-ből kívánjuk Isten gazdag áldását Erdős Irma további életére és népét, nemzetét nagy szeretettel szolgáló művészetére. Adja Isten, hogy a jövőben még sokszor gyönyörködjünk versmondásában: templomainkban, gyülekezeti otthonainkban és magyar házainkban.

(MVP)

Kós Károllyal egy budapesti előadáson

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

Hónap	Nap	Óra	VÁROS		Megjegyzés
NOVEMBER					
ELSŐ HÉTVÉGE	06. szombat	11:00	LJUNGBY		istentisztelet
		17:30	SÖLVESBORG		istentisztelet
	07. vasárnap	14:00	MALMÖ		istentisztelet
		18:00	HELSINGBORG		istentisztelet
MÁSODIK HÉTVÉGE	12. péntek	16:00	OSLO		istentisztelet
	13. szombat	15:00	SOLNA		esketés
	14. vasárnap	10:00	VAXJO		istentisztelet meghívásra, első alkalommal
		13:30	HALMSTAD		istentisztelet
		17:30	GÖTEBORG		istentisztelet
HARMADIK HÉTVÉGE	19. péntek				Nov. 19-e péntek 19:00 órától 21-e vasárnap 14:00 óráig a svédországi (és északi államokbeli) prot. gyülekezetek új közösségének alakuló és alkotmányozó gyűlése
	20. szombat				
	21. vasárnap	11:00	TÅNGAGÄRDE		záróistentisztelet (JÖNKÖPING-gel közösen)
UTOLSÓ HÉTVÉGE	27. szombat	14:00	KATRINEHOLM		istentisztelet
		18:00	ESKILSTUNA		istentisztelet
	28. vasárnap (Advent 1.)	10:00	VÄSTERÅS		istentisztelet
		17:30	STOCKHOLM		istentisztelet (UPPSALA-val közösen)
DECEMBER					
ELSŐ HÉTVÉGE	04. szombat	16:00	OSLO	Úrv.	istentisztelet
	05. vasárnap	15:00	KUMLA	Úrv.	istentisztelet és keresztelő (Advent 2.)
MÁSODIK HÉTVÉGE	11. szombat	13:00	HELSINKI	Úrv.	istentisztelet
	12. vasárnap	13:00	TALLINN	Úrv.	istentisztelet (Advent 3.)
HARMADIK HÉTVÉGE	17. péntek	18:00	TÅNGAGÄRDE	Úrv.	istentisztelet (JÖNKÖPING-gel közösen)
	18. szombat	11:00	LJUNGBY	Úrv.	istentisztelet (HALMSTAD-dal közösen)
		17:30	SÖLVESBORG	Úrv.	istentisztelet
	19. vasárnap (Advent 4.)	13:00	MALMÖ	Úrv.	istentisztelet (HELSINGBORG-gal közösen)
		18:00	GÖTEBORG	Úrv.	istentisztelet
UTOLSÓ HÉTVÉGE	25. szombat	17:30	STOCKHOLM	Úrv.	istentisztelet (Karácsony 1.)
	26. vasárnap (Karácsony 2.)	14:00	UPPSALA	Úrv.	istentisztelet
		18:00	ESKILSTUNA	Úrv.	istentisztelet (KATRINEHOLM-mal és VÄSTERÅS-szal közösen)

Pallos Sch. Jutta

aki jelen számunk tusrajzait készítette, Németországban él; származására nézve erdélyi; szász és székely felmenők leszármazottja. Festményeiben, grafikáiban mai napig is azt a világot idézi, amelyben felnőtt, amelynek hagyományait új hazájában is szentséggént őrzi. Én igazi protestáns művésznak látom, de valószínűleg csak azért, mert legtöbb képe - nemcsak táj- és városképei, templomai, hanem ember-ábrázolásai is - Luther Márton Erős várunk-ját juttatja eszembe. Mintha minden képével azt mondaná, azt imádkozná: erős várunk és megtartónk nekünk a ragaszkodás ahhoz, ami a mienk: a hitünkhöz, az anyanyelvünkhöz, a múltunkhoz, az önazonosságunkhoz.

Veress Zoltán

Az ima (Folytatás a 2. oldalról)

mindig készeknek kell lennünk elfogadni bármit, ami történik, még ha az nagy próbák elé állítana is bennünket. E készségünk bizonyítékeként zárjuk imánkat úgy, ahogy azt az elfogatására készülő Jézus tette a Getszemáni majorban: legyen a Te akaratod szerint.

3. A kérések harmadik csoportja a létfenntartáshoz szükséges meghaladó anyagiakra, élvezetekre vagy éppenséggel hatalmi ambíciókra vonatkozik. Mindezek a célok nem épülésünkre, hanem kizárólag földi birtoklásra irányulnak. Meglehet, nagyon tetszetős, a hit szempontjait is magába foglaló ideológiát találunk ki, hogy megindokoljuk, miért van szükségünk kérésünk tárgyára. Ilyenkor szóban talán nem távolodunk el Istentől, de lélekben szükségyszerűen igen, mert olyasmi után törekszünk, ami igazi életcélunk szempontjából értéktelen. Ezért eleve nem lehet reményünk arra, hogy meghallgatást nyerünk. S ha mégis, meglehet, nem Isten teljesítette kérésünket, hanem a sötétség erői kedveztek nekünk, hogy kihasználják földi igényeinket a megkaparintásunkra.

Ez persze nem azt jelenti, hogy ne törekedhetnénk munkánk gyümölcséből kényelmesebben élni. De ha Istenhez imádkozunk érte, formailag kozmikus jelentőségűvé igyekszünk növelni azt, ami csak itt a földön fontos, transzcendentálissá azt, ami a végső dolgokhoz viszonyítva kicsinyes óhaj csupán. Az ilyen imával értéktévesztésről, ezáltal hitünk hiányosságairól teszünk tanúbizonyságot. Ezért erre az esetre nem vonatkoznak Jézus előbb idézett szavai: "Bármit kértek hittel az imádságban, megkapjátok", mert itt a hit szó az Istenhez való belső viszonyulásunkat jelöli, nem pedig azt a meggyőződésünket, hogy amit kérünk, azt mindenképpen meg fogjuk kapni.

Hogyan: Az ima beszélgetés Istennel. Ezért fontos, hogy ne csupán kész szövegekkel, hanem saját szavainkkal is megszólítsuk őt. Szükségünk van persze a hagyományos imádságokra is, mert igazságtartalmuk - ha valóban figyelünk rá - lassan belénk szivárog, és világossággal tölti meg értelmünk addig homály ulte tartományait is. Gondolataink azonban hajlamosak önálló életet élni, és sokszor magunkra hagynak a gépiesen mondott szöveggel. Ilyenkor nem beszélhetünk valóban imádkozásról, csak annak a szándékáról. Gyakran erőfeszítésre van szükségünk ahhoz, hogy visszatereljük elcsapongó figyelmünket.

A teljes értékű ima a racionális figyelmen kívül érzelmi részvételünket is igényli: bizalommal és szeretettel forduljunk Istenhez, hiszen szeretetében teremtett bennünket, és - bár esetleg nem tudjuk felfogni - csak azt akarja, ami (nem földi értelemben) igazán jó nekünk.

A beszélgetés kétoldalú kapcsolatot jelent, márpedig érzelmi töltet nélkül nincs igazi kommunikáció. Istenre "hangolódásunk" kétirányú csatornát nyit meg, ezért nemcsak azt teszi lehetővé, hogy méltóképpen el tudjuk juttatni hozzá üzeneteinket, hanem azt is, hogy nyitottak legyünk arra, ami tőle árad felénk. Hogy képesek legyünk átvenni azokat az ajándékokat (a kegyelmeket), amelyek legtöbbje mindenkor a rendelkezésünkre áll, de csak lélekben Istenhez kapcsolódva tudjuk magunkba fogadni őket.

Imádkozni nem tudunk az Istenhez közeledés készsége, a hitnek legalább a csirája nélkül. Ez mindnyájunk lelkébe kezdettől beleplántáltatott, de a környezetünk és kényelmünk hatására kialakult szokásaink, valamint az ész mítoszának gőze eltakarhatják szemünk és érzéseink elől. Amennyiben ezen nem tudunk (esetleg nem is akarunk) változtatni, nem sok esélyünk van arra, hogy a lényeg megnyilvánuljon előttünk, mert igazat hordoznak a szép református zsoltár szavai: "Ki kételkedőn boncolja őt,/ Annak választ nem ad,/ De a hívő előtt az Úr/ Megfejtí önmagát." Ha *kereső emberek* maradunk, vagyis nincs megcsontosodott véleményünk a saját lelkünk anyaghoz kötöttségéről, hajlandók vagyunk energiát áldozni arra, hogy a bennünk élő kérdésekre választ találjunk, és Isten segítségét sem átalljuk kérni a keresésben, sok kitartás után lassan kitárul előttünk a megismerés birodalmának a legnagyobb és legfontosabb, létünket tisztán láttató, életünknek irányt, értelmet és célt adó hatalmas tartománya. Így egy napon eljutunk oda, hogy a sok kérdés után feltör belőlünk feltartóztatlanul a hálaadás örömteli imádsága.

Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns
Gyülekezetek lapja – Az Északon élő
magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
– Ungarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik kéthavonta – évi 6 szám*
(Utkommer varannan månad – 6 nr per år)

Årgång VII. évfolyam
Nummer 3. szám
Oktober 1999 október

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Veress Zoltán

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál

Szerkesztőség (Redaktion)
Granövägen 126, S-151 64 Södertälje
Telefon/Fax: +46 – (0)8 – 550 160 66

E-mail címünk (e-mail adress):
keve@mbox301.swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46–(0)8–783 81 24/ 667 98 18
Felelős vezető (Chef)
Jan Larssen

Példányszám (Upplaga)
2 300

Gyülekezeti tagjaink a lapot térítésmentesen
kapják. (Församlingsmedlemmar får
tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel
fogadunk az alábbi számlaszámra (Gåvor till
utgivning emottages med tacksamhet
på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet

Postgiro 602047-3

* Egyháztanácsunk májusi döntése értelmében
- anyagi okok miatt - ez évben lapunknak csak
négy száma jelenik meg.

Központi pénztáros

PAP IVÁN

181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: +46–(0)8–731 83 60

SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYÜLEKEZETEINK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG - Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG - Helsinki
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGIA - Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47-675 621 05

Damjanich János imája*

Ima kivégeztetésem előtt, 1849.
október 5-ről 6-ra virradóra

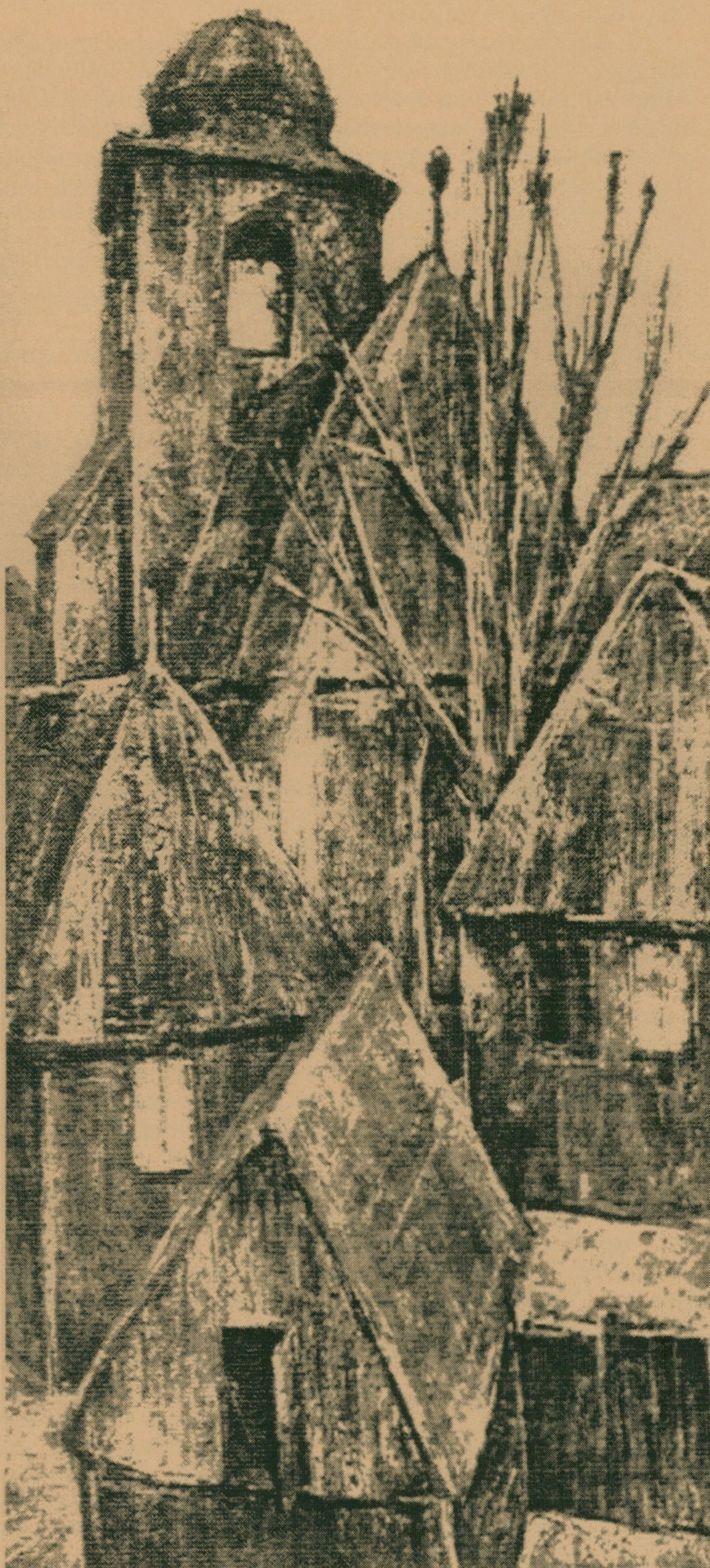
Mindenség Ura! Hozzád fohász-
kodom! Te erősítettél engem a nőmtől
való elválás borzasztó óráiban, adj erőt
továbbra is, hogy a kemény próbát: a
becstelen, gyalázatos halált erősen és
férfiasan állhassam ki. Hallgasd meg,
ó, Legfőbb Jó, vágyteli kérésemet! Te
vezettél, Atyám, a csatákban és ütkö-
zetekben - Te engedted, hogy azokat
kiállhassam, és a Te védelmező karod
segített némely kétes küzdelemből
sértetlenül kilábolni - dicsértessék a Te
neved mindörökké!

Oltalmazd meg, Mindenható, az én
különben is szerencsétlen hazámat a
további veszedelemtől! Hajlítsad az
uralkodó szívét kegyességre a hátra-
maradó bajtársak iránt, és vezérelj
akarátát a népek javára! Adj erőt, ó,
Atyám, az én szegény Emíliámnak,
hogy beválthassa nékem adott ígéretét:
hogy sorsát hitének erejével fogja
elviselni.

Áldd meg Aradot! Áldd meg a
szegény, szerencsétlenségbe süllyedt
Magyarországot! Te ismered, ó, Uram,
az én szívemet, és egyetlen lépésem
sem ismeretlen előtted: azok szerint
ítélj fölöttem kegyesen, s engedj a túl-
világon kegyes elfogadást találnom.

Ámen.

* Damjanich Emíliának vigasztalásul

Pallos Jutta grafikája